

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Opetusteknologian kehittäminen Humakissa

Johanna Heinonen

Kulttuurituotanto (240 op)

11/2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Johanna Heinonen	Sivumäärä 48 ja 0 liitesivua
Työn nimi Opetusteknologian kehittäminen Humakissa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Arto Lindholm, Pasi Toivanen, Päivi Timonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humak, Pasi Toivanen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tilaaja on Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Työn tavoitteena on tuoda lisätietoa Humakin <i>Opetusteknologian kehittämishankkeen 2013- 2014</i> edistämiseksi.</p> <p>Opetusteknologiahankkeen tavoitteina on ajanmukaistaa Humakin pedagogiikkaa vahvistamalla ja monipuolistamalla henkilökunnan verkko-opetusosaamista sekä välillisesti lisätä Humakin tunnettuutta ja vetovoimaisuutta.</p> <p>Opinnäytetyön tehtäväksi on määritelty selvittää Humakin verkko-opetuksen nykytilaa, arvioida sen kehittämistarpeita ja tuottaa uusia toimintamalleja, joita tullaan hyödyntämään opetustyössä. Työssä käsitellään avoimia oppimisympäristöjä ja niiden taustoja. Toinen osa koostuu tehtyjen tutkimusten tuloksista.</p> <p>Kehittämistyön metodeina on käytetty sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Aineistoa on koottu Humakin opetushenkilökunnalle tehdyllä kyselyllä ja kolmella puolistrukturoidulla haastattelulla. Haastateltavat ovat Humakin lehtoreita. Produktina tallennetaan HumakWikiin kyselytutkimusten tulosten esittely, jota on tarkoitus käyttää hyväksi hankkeen tulevissa vaiheissa.</p> <p>Opinnäytetyössä tehtyä kartoitusta on tarkoitus käyttää hankkeen jatkotoimenpiteiden pohjana. Tutkimustulokset täsmentävät mm. oppilaitoksen lehtorikunnan toiveita opetusteknologiaan liittyvien tulevien koulutuksen suunnasta ja käytännön toteutuksesta.</p>	
Asiasanat opetusteknologia	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Johanna Heinonen	Number of Pages 48
Title The developing of HUMAK's educational technology	
Supervisor(s) Arto Lindholm, Pasi Toivanen, Päivi Timonen	
Subscriber and/or Mentor Humak University of Applied Sciences, Pasi Toivanen	
<p>Abstract</p> <p>The thesis was subscribed by HUMAK University of Applied Sciences. The goal of the thesis is to bring additional information to enhance HUMAK's Developing project for Educational Technology 2013 - 2014.</p> <p>The goals for the educational technology project are to modernize HUMAK's pedagogy by strengthening and diversifying the web know-how of the teaching staff and indirectly increase the conspicuousness and attraction of the university.</p> <p>The defined goal of the thesis is to find out the current state of HUMAK's online education, evaluate its development needs and create new methods utilized in teaching.</p> <p>Qualitative and quantitative research methods have been used in the thesis. Material has been collected with a survey for the staff of the university and with three semi-structured interviews. The interviewees are members of HUMAK's teaching staff. A demonstration of the results from the survey will be saved in HumakWiki, and is then meant to be utilized in the project's future.</p> <p>The survey done in the thesis is meant to be used as a base for future actions in the ongoing project. The results of the research specify the wishes of the teaching staff concerning the line of their future training and the methods used in it.</p>	
Keywords educational technology	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Humakin opetusteknologiahanke	5
1.2 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	7
1.3 Työelämän rakenteelliset muutokset ja vaatimukset	9
2 AVOIMET OPPIMISYMPÄRISTÖT	10
2.1 Taustaa	10
2.1.1 Sosiokonstrukttiivinen ja tutkiva oppiminen	11
2.2 Avoimien oppimisympäristöjen käyttö	13
2.3 MOOCit	16
3 HUMAKIN OPETUSHENKILÖKUNNAN TIETOTEKNIKKAKYSELY	18
3.1 Taustatiedot	18
3.2 Tietotekniikan käyttö median seuraamisessa	19
3.3 Mobiililaitteiden käyttö	20
3.4 Työssä käytettävät välineet	21
3.5. Tietotekniikkaan suhtautuminen	
3.5.1 Suhtautuminen teknologiaan ja nykytilanteen kokeminen	
3.5.2 Suhtautuminen omaan osaamiseen	
3.5.3 Kiinnostus omien taitojen kehittämiseen	
3.5.4 Koulutus ja tuki	
4 HAASTATTELUT	29
4.1 Haastattelurunko	29
4.2 Outi Ahonen	31
4.3 Juha Makkonen	34
4.4 Päivi Timonen	37
4.5 Johtopäätöksiä haastatteluista	42
5 LOPUKSI	42
5.1 Produkti	42
5.2 Omia havaintoja ja kokemuksia	43
5.3 Johtopäätöksiä	45
6 LÄHTEET	47

1. JOHDANTO

1.1 Humanistisen ammattikorkeakoulun opetusteknologian kehittämishanke 2013 -2014

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak) on meneillään Opetusteknologian kehittämishanke 2013 - 2014, alaotsikolla *Kohti avoimia oppimisympäristöjä*. Hankkeen tavoitteena on mm. ajanmukaistaa Humakin pedagogiikkaa vahvistamalla ja monipuolistamalla henkilökunnan verkko-opetusosaamista sekä välillisesti lisätä Humakin tunnettuutta ja vetovoimaisuutta. Opinnäytetyössäni olen selvittänyt Humakin verkko-opetuksen nykytilaa ja arvioinut sen kehittämistarpeita. Näiden pohjalta voidaan mahdollisesti tuottaa uusia toimintamalleja, joita tullaan hyödyntämään opetustyössä.

Paineita opetusteknologian kehittämiseen ja erityisesti verkon kautta tapahtuvan opiskelun lisäämiseen Humakissa luovat niin ammattikorkeakoulun sisäinen rakenneuudistus kuin teknologinen kehityskin. Tietoverkko on älypuhelinien yleistymisen myötä kaikkien saatavilla jatkuvasti ja verkossa kommunikointi on useimmille luonteva osa arkea. Digitaalisten palveluiden käyttö on myös demokratisoitunut käyttäjien erilaisiin tarpeisiin sopivien ilmaisten sovellusten myötä. Mobiililaitteista on tullut kaiken ikäisille luonteva kädenjatke, jolla päivittäin jaetaan kuvia, videoita ja muita tiedostoja reaaliajassa, ja tätä tulisi hyödyntää myös opiskelussa.

Opetusteknologiahankkeen on tarkoitus tukea Humakin uutta valmennuspedagogiikkaa. Rakenneuudistuksen luoman *uuden Humakin* tavoitteisiin on suunniteltu päästävän vuoteen 2017 mennessä. Alkuperäisten visioiden mukaan Humak olisi vuonna 2017 :

- Monikulttuurinen, laadukas ja vetovoimainen yhteiskunnallinen ammattikorkeakoulu.
- Yhteiskunnallinen vaikuttaja ja aktiivinen kansalaisyhteiskunnan kehittäjä
- Terve, avoin ja yhdessä oppiva yhteisö

- Taloudellisesti itsenäinen ja vahva.

(Tapio Huttula 2012)

Avoimet oppimisympäristöt vaikuttavat kaikkiin edellä mainittuihin kohtiin. Avoimet oppimisympäristöt pitävät sisällään verkon avoimien materiaalien käytön opiskelun tukena ja tämän tulisi mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu. Se edistäisi yhteisöllistä oppimista maantieteelliseen sijaintiin katso-matta ja helpottaisi myös opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta.

Avoimiin oppimisympäristöihin kuuluvia kursseja on monenlaisia. Oppilaitokset itse tekevät verkko-opiskelun mahdollistavia kursseja, tosin toistaiseksi usein vain oman opiskelijakunnan käyttöön. Verkkokurssien tekemisestä ja käytöstä on Humakissakin jo vankka kokemus, mutta niiden toteutusta voitaisiin ajanmu-kaistaa. Avoimuuden nimissä selvitetään nyt mahdollisuutta tuottaa kursseja myös oppilaitoksen ulkopuolella käytettäväksi.

Internetistä löytyy runsaasti avointa oppimateriaalia; e-kirjoja, artikkelitietokanto-ja, verkkolehtiä ja valmiita verkkokursseja voidaan käyttää hyväksi ja erilaiset esitystenjakopalvelimet helpottavat niiden hyödyntämistä opetustyössäkin.

Humakin opetusteknologiahankkeen vetovastaava, koulutuspäällikkö Pasi Toi- vanen kehottaa hanketta esittelevässä diasarjassaan opettajia kokeilemaan uutta tekniikkaa ja sovelluksia. Esimerkkeinä hän mainitsee reaaliaikaisen yh- dessä kirjoittaminen GoogleDocs-sovelluksen avulla tai yhteisten esitysten te- kemisen esitysgrafiikkasovellus Prezillä. Lähiopetukseen ja ohjaukseen ver- kossa soveltuvat AdobeConnect- videotekniikka tai Skype, lähiopetuksen vide- ointiin ja jakamiseen verkossa esimerkiksi YouTube. Myös sosiaalista mediaa (esim. Facebook, blogit) voi käyttää eri tavoin tiedon jakamiseen tai yhteisölli- seen tiedontuottamiseen. Lisäksi Toivanen kehottaa opetushenkilökuntaa kan- nustamaan opiskelijoita tieteellisen kirjoittamisen harjoitteluun, eli wikipedia- artikkelien kirjoittamiseen yksin tai ryhmässä. (Toivanen 2013.)

Verkkoa voi hyödyntää myös oppimista osoittamaan. Sähköiset tentit tulevat ilmeisesti korvaamaan ainakin osan perinteisistä ja verkossa voi myös testata taitojaan ennen tenttiä. Yksilö- tai ryhmätöinä tehdyillä videoilla, nettisivuilla, blogeilla tai wiki-artikkeleilla voi osoittaa osaamistaan perinteisen esseiden kir- joittamisen sijaan. Tämän päivän esitelmää voidaan tukea muillakin välineillä

kuin perinteisellä PowerPoint-esityksellä. Prezi-esitysgrafiikkaohjelmalla visualisoitu tai omia tai muiden tekemiä videoita käyttämällä voidaan esitystä elävöittää ja tehdä mielenkiintoisemmaksi. Nämä esitysmuodot ovat myös helposti tallennettavissa ja edelleen jaettavissa. (Toivanen 2013.) Kukin voi näistä uusista *välineistä* valita itselle sopivimman ja omia vahvuuksia parhaiten esille tuovan.

Toivanen myös kehottaa jakamaan opetusmateriaalia verkossa. Jakamista helpottavat erilaiset jakopalvelimet (esim. dioja voidaan tallentaa ja jakaa esitystenjakopalvelinten, kuten SlideSharen kautta). Lähiopetuksen videointi ja jakaminen verkossa onnistuu nykyään myös vaivattomasti (esim. YouTube Teachers). (Toivanen 2013.) Videoiden jakelupalvelimeksi Humak on jopa avaamassa omaa YouTube-kanavaa (Toivanen 2014).

Materiaalien jakamisen mahdollistavat lisenssisopimukset (esim. Creative Commons – lisenssit). Humak valittiin keväällä 2014 opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaan, e-Oppimiskeskuksen hallinnoimaan *Koulujen tekijänoikeudet kuntoon* – hankkeeseen (KOTEK-hanke) valmennettavaksi Suomen oppilaitosten eturintamaan avointen oppimissisältöjen hyödyntämisessä. Humakin opetushenkilökunnalle tarjotaan hankkeessa mm. avointen oppimissisältöjen käytön, opetusmateriaalin julkaisemisen ja opetusalan tekijänoikeuksien koulutusta, työpajoja ja etätukea. (Toivanen 2014.)

Verkossa jaettaviin materiaaleihin liittyvät tekijänoikeudet ja lisenssit ovat olennainen osa opetusteknologiahanketta, mutta niitä en alueen laajuuden vuoksi tässä työssä tarkastele. Keskityn työssäni avoiimiin oppimisympäristöihin ja niiden taustoihin, jonka jälkeen käsittelen Humakin opetushenkilökunnan nykytilannetta tietoteknisen osaamisen ja välineiden käytön osalta. Niitä olen kartoittanut Humakin opetushenkilökunnalle tehdyllä kyselytutkimuksella ja puolistrukturoiduilla haastatteluilla.

1.2 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Opetusteknologiahanke on vain yksi Humakissa meneillään olevista kehittämishankkeista ja liittyy toisaalta myös koko yhteiskuntaa koskevaan suurempaan

murrokseen. Humanistisen ammattikorkeakoulun rehtori Tapio Huttula toteaa puheessaan (Kuopio, 2014), että ammattikorkeakoulujen osaamista olisi hyödynnettävä enemmän yhteiskunnallisessa rakennemuutoksessa. Huttulan mukaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen loppuunsaattaminen on tärkeää koko ammattikorkeakoulukentälle ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Huttula jatkaa, että uudistuksen jättämisellä puolitiehen olisi kohtalokas vaikutus työllisyyden kehittymiselle ja suomalaiselle kilpailukyvyllä. Suomen kilpailukyvyn kannalta keskeisinä tekijöinä pidetään koulutusta ja osaamista. Huttulan mielestä onkin omituista, ettei korkeakoulujen ydinosaamista käytetä enemmän suomalaisia yhteiskuntaa koettelevien ongelmien ratkaisemiseen. Ammattikorkeakoulut pystyvät hänen mukaansa luomaan malleja työpaikkojen luomiseen, työttömien aktivoimiseen ja uusien yritysten synnyttämiseen nopeammin ja ketterämmin kuin esimerkiksi valtion virkamieskoneisto, koska niillä on läheiset suhteet työelämään sekä konkreettista kehittämisosaamista omilla vahvuusalueillaan. (Huttula 2014.)

Yhteiskunta tarvitsee taloudellisesti itsenäisiä ja vahvoja toimijoita, joten ammattikorkeakoulujenkin on pyrittävä varmistamaan riippumaton asemansa. Humak tavoittelee opetusteknologian kehittämishankkeella seuraavia hyötyjä:

1. Oppilaitoksen *tuloksellisuutta* (eli opintopisteiden kerryttämistä ja valmistumisen nopeutumista) tulisi parantaa. Koulun käytössä tulisi olla monipuoliset pedagogiset oppimisympäristöt. Lisäksi toivotaan kustannussäästöjä henkilöstökuluissa, imagon kohotusta, työelämäkumppanuuden vahvistumista ja valtakunnallisen näkyvyyden lisääntymistä.
2. *Opettajakunnan* odotetaan kehittävän ja monipuolistavan pedagogisia taitojaan sekä parantavan osaamistaan tieto- ja viestintäteknologian käytössä. Edelliseen liitetään toive opetushenkilökunnan *henkisestä uudistumisesta*, mutta toisaalta odotuksena on myös, että työn joustavuus ja mielenkiintoisuus lisääntyy.
3. *Opiskelijalle* hankkeen tulosten on tarkoitus tehdä opiskelusta joustavaa ja varsinkin monimuoto-opiskelijoille muihin elämän osa-alueisiin helposti yhdistettävää.

4. *Kustannussäästöjä* haetaan mm. vähentämällä matkustelua kodin ja opilaitoksen välillä verkko-opiskelua hyödyntämällä ja mahdollisuutta yhteisölliseen opiskeluun, vaikka kontaktiopetus vähenisikin.
5. Lisäksi pyritään kehittämään opiskelijoiden itsenäistä työskentelykykyä ja vastuullisuutta ja vahvistamaan heidän taitojaan tiedon tuottajina. Opiskelijoidenkin tieto- ja viestintätekniikan taitoja pyritään kehittämään ja kaikkien edellä mainittujen toimenpiteiden toivotaan helpottavan heidän *työelämäänsä integroitumistaan*.
6. Opiskelusta pyritään tekemään mielenkiintoista, tehokasta, jopa hauskaa. Hankkeen motto onkin: *Ekonomista, ekologista, tehokasta, helpoa, hauskaa!*

(Toivanen 2013)

1.3 Työelämän rakenteelliset muutokset ja vaatimukset

Teknologian enenevällä käytöllä opiskelussa pyritään muun ohella totuttamaan opiskelijoita mahdollisimman itsenäiseen työskentelyyn, jotta he integroituisivat työelämään vaivattomasti (Toivanen 2013). Nykyisissä organisaatioissa työntekijältä edellytetään kykyä oppia uutta, soveltaa oppimaansa uusissa tilanteissa, toimia yhteisöllisesti globaaleissa ja monikulttuurisissa verkostoissa sekä *virtuaali*tiimeissä. Nykyaikaisessa henkilöstöhallinnossa korostetaan tiimityöskentelyä, ryhmäarviointia, tietotaidon jakamista ja itsenäistä päätöksentekoa, intohimoa ja johtajuutta vaaditaan kaikilta työntekijöiltä. Näihin nk. 2000-luvun taitoihin (engl. 21st Century Skills) voi uuden opetusteknologian käyttö mahdollisimman varhaisella kouluasteella valmentaa. Laajassa kansainvälisessä ITL - tutkimuksessa (Innovative Teaching and Learning) osoitetaan, että tietynlaiset innovatiiviset opetuskäytänteet edistävät oppilaiden 2000-luvun taitojen oppimista. Olennaista on, että kyseiset innovatiiviset opetuskäytänteet perustuvat *oppilaslähtöiseen pedagogiikkaan*. Tietotekniikka integroidaan pedagogiikkaan oppimistavoitteiden mukaan, eikä tietotekniikan käyttö ole tavoite sinällään, vaan pelkkä väline oppimismahdollisuuksien laajentamiseen ja syventämiseen. Tutkimus liittyy innovatiiviseen opetukseen myös opetuksen laajentamisen luokkahuoneen ulkopuolelle. (Kankaanranta

2011, 11-12.) 2000-luvun tietojen ja taitojen omaksumisen lisäksi pärjäämiseen tarvitaan itseohjautuvuutta, kehittyneitä ongelmanratkaisutaitoja ja kykyä uusien innovaatioiden kehittelyyn sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Kuisma 2013, 11.)

Opettajien tulisi perehtyä uuteen teknologiaan perusteellisesti, jotta turhat tekniset ongelmat eivät rasittaisi oppijoita (Kalliala & Toikkanen 2012, 11). Myös opiskelijat tulisi kouluttaa käyttämään teknologioita, kuten AdobeConnect-teknikkaa (AC), jotta äänen ja kuvan kytkeminen verkko-opetuksessa olisi rutiinia (Timonen 2014). Uusilla välineillä voidaan sujuvoittaa perustoimintoja kuten vuorovaikutusta, yhteydenpitoa, yhteisöllistä työskentelyä tai tiedon julkistamista, mutta esim. sosiaalisen median (some) välineet ainoastaan *tukevat* opetus- ja oppimiskäytäntöjen muutosta, pelkästään välineitä vaihtamalla oppimistulokset eivät parane (Kalliala & Toikkanen 2012, 8) Opettajan tulisi varmistaa, että somen välineet sulautuvat saumattomasti oppijalle näkyvään selkeään ja loogiseen, mahdollisimman yksinkertaiseen oppimisympäristöön ohjauksineen.

Uudet välineet eivät saa pirstaloida oppimisprosessia irrallisiksi, hallitsemattomiksi ja toinen toisiinsa liittymättömiksi (Kalliala & Toikkanen 2012,12).

Aiheetta kommentoivat työelämän näkökulmasta *Digitaalinen jalanjälki*-kirjan kirjoittajat.

Tehokkaat toimenpiteet eivät ole riippuvaisia teknisestä toteutuksesta. Kyseessä on ihmisten välinen vallankumous, ei tekninen vallankumous. Työntekijät pitää saada ensin sitoutettua muutokseen, ja vasta sitten voidaan päättää, mitä teknologiaa käytetään. Valitettavan usein toimitaan täysin päinvastaisessa järjestyksessä. (Isokangas & Vassinen 2011, 26.)

2. AVOIMET OPPIMISYMPÄRISTÖT

2.1 Taustaa

Nykyään käytettävä käsite tieto- ja viestintäteknikka tvt (engl. Information and Communication Technology, ICT) sisältää tiedon käsittelyyn tarvittavat laitteet ja menetelmät, ja ihmisten viestinnässään käyttämät välineet. Käsitteellä opetus-

teknologia tarkoitetaan opetuksen ja opiskelun tarpeisiin suunniteltua tieto- ja viestintäteknikkaa. (Meisalo, Sutela & Tarhio 2003, 29- 32.)

Koulukontekstissa teknologiaa käytetään osana opetusta, vuorovaikutusta ja muuta sosiaalista toimintaa ja opetusteknologia -termin määrittelymään kuuluu laitteiden lisäksi niiden käyttö sekä käyttöön tarvittava osaaminen (Kilpiö 2008, 5).

Tekniikan tulisi tuoda lisäarvoa opetukseen ja opiskeluun, eli helpottaa tai tehostaa olemassa olevia prosesseja tai antaa opetus- ja oppimisprosessille uusia aineksia, lähtökohtia tai menetelmiä. Parhaimmillaan uusi teknologia voi tarjota kullekin oppilaalle ominaisia ja soveltuvia työvälineitä, keinoja motivaation kasvattamiseen sekä mahdollisuuksia opetuksen uudistamiseen. (Meisalo ym. 2003, 30-31).

Opiskelun ja opetuksen murroksessa välineet kehittyvät ja monipuolistuvat niin, että niiden kaikkia mahdollisuuksia ei hallitse sellainenkaan, joka jatkuvasti päivittää tietoaan ja että infoähkyn ja sosiaalisen median keskellä on hyvä muistaa, että opettajan tärkein tehtävä on ohjata oppijoita oppimaan niitä tietoja ja taitoja, joita he tarvitsevat työelämässä ja kansalaisina. (Kalliala & Toikkanen 2012, 9.)

2.1.1 Sosiokonstrukttiivinen ja tutkiva oppiminen

Sosiokonstrukttiivinen oppiminen on sosiaalista vuorovaikutusta korostava versio konstruktivistisesta oppimisprosessista. Konstruktivisessä prosessissa oppija yhdistää ja jäsentää uusia asioita aikaisempien kokemusten sekä näkemysten ja mielikuvituksen avulla. Yhtenä tärkeänä konstruktivisen oppimiskäsityksen piirteinä on oppimisen kontekstuaalisuus. (Kuisma 2013, 13.)

Hankitun tiedon yhteys todellisuuteen antaa oppijalle mahdollisuuden tulkita tiedon merkitystä ja luo edellytykset tiedon omaksumiselle ja tiedon tallentumiselle pitkäaikaiseen muistiin (mt., 13).

Sosiokonstruktivisessa oppimisessa sosiaalinen vuorovaikutus taas on merkittävän oppimisen ennakkoehtona ja apukeinona assimilaation aikaansaamiseen. Siinä oppijan ymmärrys ja sovelluskyky testataan vuorovaikutuksessa. Tässä tieto- ja viestintäteknologian käytöstä voi olla

huomattavaa hyötyä, kun tietoa voi hakea nopeasti eri lähteistä ja se voidaan sitoa todellisuuteen erilaisten visualisoitujen materiaalien avulla (videot jne.).

Tutkiva oppiminen nähdään monivaiheisena prosessina, jossa luodaan konteksti, asetetaan ongelmia ja luodaan työskentelyteorioita niiden mukaisesti, arvioidaan kriittisesti ja hankitaan uutta syventävää tietoa ja tarkennetaan kysymyksiä ja niiden pohjalta teorioita. Lopuksi prosessi voidaan jakaa ja tulokset julkistaa. Oppilaat etenevät näitä vaiheita syklisesti laatien uusia kysymyksiä jo opittujen asioiden pohjalta. (mt.,13.) Oppija itse ohjaa aktiivisesti omaa oppimistaan kysymyksillä ja itse muodostamalla käsityksillä ja selityksillä, hakee tietoa itsenäisesti ja rakentaa näin syntyneestä tiedosta laajempia kokonaisuuksia. Tutkimusprosessi voidaan *interaktiivisesti jakaa* ja *intensiivisellä vuorovaikutuksella* parantaa tuloksia. Opettaja toimii tärkeässä tehtävässä oppimisprosessin asiantuntijana ja ohjaajana, mutta hänen perinteinen roolinsa yksipuolisena tiedon jakajana väistyy. (mt.,14.)

Tutkivaa oppimista voi toteuttaa myös ilman tv:n käyttöä, mutta tv tarjoaa erinomaisia apuvälineitä tiedonrakentelun ja yhteisöllisen oppimisen tueksi. Se myös mahdollistaa monimutkaisten ilmiöiden mallintamisen ja visualisoinnin.

Lisäksi verkostopohjaisissa oppimisympäristöissä oppijat voivat ajasta ja paikasta riippumatta työskennellä tiedonrakentelun ja tutkimustehtäviensä toteuttamiseksi. (Hakkarainen et al., 1999.)(mt.,14).

Tieto- ja viestintäteknologian käytön lisääminen opetuksessa nopeuttaa siirtymistä esitystavoista tai tiedonhaun aiheista toiseen ja tukee näin tutkivaa, sosiokonstruktivistä ja aktiivista oppimista. Kuva ja sana (ääni) yhdessä kertovat ”enemmän kuin tuhat sanaa” ja vievät näin viestiä tehokkaammin perille kuin pelkkä teksti. Lisäksi on todettu, että persoonallinen ilmaisu tehostaa oppimista virallisen tyylin sijasta. Eli varsinkin, kun oppijat luovat itse sisältöjä, vuorovaikutustilanne on epävirallisempi kuin jos tieto jaetaan ”ylhäältä käsin”. Vertaiset osaavat ilmaista asian usein ymmärrettävämmän kuin nk. auktoriteetit. Sen lisäksi miellyttävät oppimiskokemukset tuottavat tunnetilan, joka lisää kognitiivisiin prosesseihin sitoutumista (mt.,16). Tätä voi hyödyntää myös siirtämällä oppiminen johonkin virikkeellisempään ympäristöön kuin yksitotinen luokkahuone.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tutkivan oppimisen välineenä vaatii syvällisiä muutoksia opetussuunnitelmassa, pedagogiikassa, arvioinnissa sekä koulun toiminnan organisoinnissa ja hallinnossa (mt., 33).

Humak on kehittänyt valmennuspedagogiikkaa, joka myös mahdollistaa opetusteknologian monipuolisen käytön (Timonen 2014). Tieto- ja viestintätekniiikan mielekäs käyttö vaatii myös uudenlaisten opetus- ja oppimiskäytäntöjen kokeilemistä, eikä tutkivan oppimisen toteuttaminen ole helppoa opettajalle eikä oppilaalle. Muutos edellyttää niin opettajalta kuin oppijoilta määrätietoista ponnistelua, virheistä oppimista ja tietojen syventämistä. Käytäntöjen vakiinnuttaminen ja sitä kautta oppimiskulttuurin muutos vie oman aikansa. (Kuisma 2013, 33) Tämä on hyvä ottaa huomioon myös Humakin opetusteknologia- ja muiden kehittämishankkeiden aikataulu- ja henkilöresursseja suunniteltaessa.

Innovatiivisten opetuskäytänteiden leviäminen osaksi koulukulttuuria edellyttää yhteisten keskustelujen, yhteisen vision ja päämäärän rakentamista koko koulun tasolla. Tämä taas ei onnistu ilman yksittäisten toimijoiden työhön kohdistettua pedagogista tukea. (Kankaanranta 2011, 98.)

Hanne Hummelholm vertailee opinnäytetyössään (2012. HAMK) kahta erilaista interaktiivista esitysteknologiaa (interaktiivinen projektori ja äly-, valko- tai aktiivitalu) ja niiden ohjelmistojen käyttömahdollisuuksia pedagogisesti ja teknisesti.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tarve ei rajoitu pelkästään kouluihin, vaan erilaisten kulttuuripalveluiden tuottajien, viriketoiminnan edustajien ja monen muunkin instituution on sopeuduttava uusiin oppimisen tapoihin. Koska uudet oppimisen tavat edellyttävät muutosta pedagogiikan ja tekniikan lisäksi myös organisaatioissa, on kouluissakin olennaista pitää motivaatiota yllä työtapojen vaihtelulla ja interaktiivisten laitteiden monipuolisella käytöllä. (Hummelholm 2012.) Laitteistojen ominaisuuksista olennaisia ovat niiden tuomat mahdollisuudet ryhmätyöskentelyyn ja opetuksen kulun sekä sen tulosten jakaminen ja tallentaminen.

Kyseisten älytaulujen lisäarvo lienee lähinnä mahdollisuudessa tallentaa ja jakaa käytyä opetustilannetta, mutta se on mahdollista muillakin välineillä, jopa ilmaisilla sovelluksilla. Opetusmateriaalien käyttö ja tallentaminen esim. pilvi- tai

muuhun palveluun ei vaadi kyseistä laitteistoa. Näinollen uskoisin, että näiden laitteiden korkean hinnan vuoksi niihin ei ole syytä Humakissa ainakaan tässä vaiheessa panostaa.

2.2 Avoimien oppimisympäristöjen käyttö

Avoimia oppimisympäristöjä voin mainita vain esimerkinomaisesti, koska niiden määrä alkaa olla mittaamaton. Googlen maajohtaja Anni Ronkainen:

YouTubeen tuotetaan vuorokaudessa niin paljon kuvaa, että sen kaiken katseleminen yhdeltä näytöltä vuorokaudet ympäriinsä veisi 16 vuotta(Ruokanen 2014).

Erilaisia verkkokursseja tehdään jatkuvasti, niitä tekevät niin suuret kansainväliset yliopistot ja pienemmät oppilaitokset, kuin myös viranomaiset ja yksityiset yrittäjät. Avoimiin oppiympäristöihin voidaan laskea myös erilaiset yhteisölliset kirjoitusalueet, wikit, joita periaatteessa kuka tahansa voi perustaa ja aloittaa yhteisen kirjoittamisen tai sisällöntuottamisketjun.

Massive Open Online Courses, MOOCit ovat vain avointen kurssien jäävuoren huippua. Ne ovat amerikkalaista alkuperää, ja niiden tarkoitus on ollut tehdä opiskelusta maksutonta ja mahdollisimman suurelle joukolle avointa. Niitä ovat alun perin tehneet suuret yliopistokonsortiot (edX, Coursera, Udacity) tavoitteenaan aina uudestaan käyttökelpoiset kurssit resurssien säästämiseksi ja opiskelijoiden kohtuuttomien lukukausimaksujen välttämiseksi. Niistä on alettu tekemään versioita myös Euroopassa. (Vileimmissä tulevaisuuden visioissa oppilaitos poistuu tästä välistä tiedon jakajana kokonaan ja kurseja tekevät yksityiset henkilöt ja yhteisöt toisilleen, mutta siihen kehitys ei sentään ihan lähiaikoina vielä johtane.)

Humakin tavoitteisiin kuuluu näkyvyyden parantaminen, myös kansainvälisesti opetusmateriaalia verkossa jakamalla. Tarkoitus on mallintaa ja kehittää uusia innovatiivisia opetusmenetelmiä ylipäänsä.(Toivanen 2013.) Humak on mukana selvitystyössä *Distanssi- joustava etäopetus nuorisotyöntekijöiden digitaalisten taitojen vahvistajana*. Yhdessä Metropolia AMK:n ja Verken (*Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus*) kanssa hankkeessa selvitetään

humanistisen MOOCin luonnetta, keskittyen sellaisen mahdolliseen sisältöön, pedagogiikkaan ja tekniikkaan. (Timonen 2014.) Distanssi-hanke saattaa johtaa siihen, että humanistisia MOOCeja tehdään tulevaisuudessa myös Humakissa. Muissa oppilaitoksissa tehtyjä avoimia kursseja voitaisiin kuitenkin ottaa mukaan opetukseen jo nyt. Ainakin olisi syytä tuoda ne lehtoreiden ja opiskelijoiden tietoisuuteen ja kannustaa niiden seuraamiseen. Internetissä on tarjolla maksuttomia verkkokursseja, tietopaketteja ja yksittäisiä luentoja. Tarjoajia on runsaasti, useiden yliopistojen sivuilta löytyy valmiita kursseja (esim. Massachusetts Institute of Technology, MIT). Avoimia kursseja tarjoavat myös esimerkiksi iTunesU, Khan Academy, Curriki.org, TED-talks (Technology, Entertainment, Design). (Hiidenmaa 2014, 7.)

Pirjo Hiidenmaa tarkastelee raportissaan *Helsingin yliopiston verkko-opetus. 10 vuotta virtuaali-yliopistostrategian jälkeen* (Helsingin yliopisto 2014) e-oppimisen ja -opetuksen kannalta keskeisiä tekijöitä: opetuksen tavoitteita ja järjestämiskäytäntöjä, taitoja ja välineitä (Hiidenmaa 2014, tiivistelmä). Opetuskäytössä on voitu hyödyntää sähköistä aineistoa lisenssin turvin syksystä 2013 alkaen ja meneillään on kansainvälisiä hankkeita opetusaineiston avaamiseksi (OER, Open Educational Resources). Euroopan komission ja Unescon edistämien hankkeiden strateginen tavoite on lisätä koulutuksen tasa-arvoa ja pääsyä tietoon. EU:n komissio on julkistanut oman tiekarttansa, jolla edistetään aineistojen käyttöä opetuksessa. 2000-luvulla on avointen julkaisujen määrän kasvaessa syntynyt vaatimus avoimista tietovarannoista (avoin data, Open Data). Avoimuus on välttämätöntä kansainvälisen yhteistyön kannalta esim. tutkimuksessa globaaleiden ongelmien, kuten ilmastonmuutoksen seuraamisessa. (mt., 14.)

Hiidenmaa tuo mukaan uuden termin: maailma on jo siirtynyt kohti *e-ammattilaisuutta*: Aineistot ja tietolähteet, ja toisaalta työn tulokset tai työn ohessa syntyvät asiakirjat, ovat digitaalisia, ja iso osa työstä tehdään digitaalisessa maailmassa. *Työ on prosessimaista tiedonetsintää, louhintaa, yhdistelyä, muokkaamista ja uuden rakentamista.* (mt., 11.)

Hiidenmaa allekirjoittaa seuraavat väittämät: e-opiskelu tukee pedagogiikan muutosta ja johtaa e-ammattilaisuuteen. Digitaalisuuden tuomasta lisäarvosta opiskelussa hän mainitsee myös sen, että verkko antaa skaala-etuja ja

säästöjä; samalla työllä (tallenteet, jakelu) saadaan helposti päivitettävää materiaalia aina uudestaan käytettäväksi. (mt., 3-4.)

Hiidenmaan keskeisiä päätelmiä toisaalta ovat, että huolimatta opiskelijoiden perehtyneisyydestä digitaaliseen maailmaan, heille ei välttämättä nykytilanteessa synny systemaattista e-polkuja opiskelussa, vaan verkko-opetus on kokonaisuutena sattumanvarainen eivätkä heidän taitonsa välttämättä riitä vaativiin opintoihin. (mt., 11)

Helsingin yliopistolla käytössä oleva tieto- ja viestintäteknologian opetus kaipaa Hiidenmaan mielestä näinollen uudistamista. Lisäksi hän toteaa, että opettajien odotetaan hallitsevan e-oppimiseen tarvittavat menetelmät, mutta tietotekniikan opetuskäyttöä ei tueta systemaattisesti, eikä uuden opetusteknologian käytön edellyttämään moniammatilliseen erityisosaamiseen ja yhteistyöhön ole selviä käytäntöjä ja toimenkuvia. Hiidenmaan mukaan opetusteknologian viemät työmäärät ja resurssit tulisi arvioida uudelleen ja tarvittavaa koulutusta tulisi lisätä (mt., 11). Verkkomaailman jatkuvasti muuttuessa, taitojen ylläpitäminenkin vaatii ponnisteluja (mt., 12).

2.3 MOOCit

Avointen oppimisympäristöjen yhteydessä mielenkiintoinen ja paljon keskustelua herättänyt ilmiö ovat nk. MOOCit (Massive Open Online Courses). Pirjo Hiidenmaa tiivistää raportissaan *Jos vastaus on mooc, mikä on kysymys?* (2013. HY) MOOC-kurssien idean:

MOOCit ovat verkkovälitteisiä kursseja, joille voi osallistua kuka tahansa taustaan, varallisuuteen tai asuinpaikkaan katsomatta. Ilmiössä kiteytyvät niin pedagogiset, taloudelliset kuin yhteiskunnallisetkin kysymykset. (Hiidenmaa 2013, iv.)

Verkon kautta välitetty opetus haastaa perinteisen luentosaliopetuksen ja opetusta luonnehditaan *käänteiseksi luentosaliksi* (flipped classroom), jossa opiskelija hakee tiedot ja opettaja ohjaa harjoituksia ja keskusteluja. MOOCit tulkitaan osaksi yliopistojen ja opetuksen avautumista yhteiskuntaan ja siten vastaukseksi koulutuksen eriarvoisuuteen. Tunnetuimpia kursseja tarjoavia yliopistokonsortioita ovat yhdysvaltalaiset kaupalliset Coursera ja Udacity, sekä

ei - kaupallinen edX. Myös brittiläiset yliopistot ovat perustaneet oman yhteenliittymänsä FutureLearnin. Keväällä 2013 Euroopan komission tuella käynnistyi ensimmäinen yhteiseurooppalainen MOOC-toiminta. Siinä toimijana on avointen yliopistojen – tai etäyliopistojen – yhdistys EADTU (European Association of Distance Teaching Universities). (mt.,4.)

Oppimisen filosofiasta Hiidenmaa toteaa, että pääsy tietoon ei vielä ole oppimista. Se on kuitenkin välttämätön edellytys oppimiselle.

Avoimen opetuksen ideana on hyödyntää informaalin oppimisen antia ja yhdistää se formaaliin oppimiseen.

Käänteisessä luentosalissa oppijat tutustuvat itsenäisesti materiaaliin ja opettaja on oppimisen fasilitoija ja muuttuu tiedonjakajasta oppimisen tukijaksi. Oppilas muuttuu valmiin tiedon omaksujasta tiedon rakentajaksi, luennot muuttuvat yksilöiden ja ryhmien ohjaukseksi ja harjoitusläksyt muuttuvat tiedonhankinnaksi. (mt., 6.)

Hiidenmaa vertaa kursseja kirjastoon, koska opiskelija voi hakea niistä tietoa, mutta oppimisen, näkemyksen kartuttamisen ja asiantuntijuuden rakentamisen kanssa hän jää edelleen yksin. Tutkijan mukaan MOOCit eivät välttämättä lisää koulutuksen tasa-arvoa, mutta sen sijaan jo koulutettujen ihmisten elinikäisessä oppimisessa, täydennyskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä niillä näyttäisi olevan selkeä rooli (mt.,15). Hiidenmaa vetää myös yhteen yliopistokohtaisia kokemuksia, esim. Edinburghissa hän kertoo kurssien suunnittelun ensinnäkin käynnistäneen innokasta kehitystyötä ja keskustelua. Toisaalta Edinburghin MOOCien sivutuotteena syntyi opiskelijoiden omaehtoisina toimina suuri määrä sosiaalisen median aktiviteetteja (perustetut liki 5000 Facebook-ryhmää ja liki 2000 Google+-ryhmää, lähetetyt 700 Twitter-viestiä/pvä ja yli 900 blogikirjoitusta) (mt.17). Tämän perusteella voisi todeta, että kurssit aktivoivat ainakin opiskelijoita, mutta ilmeisesti suunnittelupuolella myös opetushenkilökuntaa.

Helsingin Messukeskuksen valtakunnallisilla *Virtuaaliopetuspäivillä* (2013) H:gin yliopiston tietojenkäsittelytieteen opintoesimies Jaakko Kurhila käsitteli myös MOOCeja diaesityksessään *MOOCit eli massiiviset avoimet verkkokurssit - toiveita ja pelkoja*. Kurhila katsoo "pahimman" MOOC-villityksen jo olevan ohi. Hän näkee niiden suurimpana ongelmana sen, ettei *näkeminen ole samaa kuin tekeminen*, eli MOOC-oppimisesta jää pois olennainen vuorovaikutus syvällisen

oppimisen varmistamiseksi. Kurhilan mukaan oppimisen varmistamiseksi tulee asentaa autenttinen ohjelmien kehitysympäristö ja määrätietoisen harjoittelun kautta oppiminen tulee tehdä myös itselle näkyväksi. Hänen mukaansa myös palautetta tarvitaan. (Kurhila 2013.)

Kunhan kokonaisuudessa toimivat teknologiset, pedagogiset ja organitoriset innovaatiot ja fokus siirtyy oppimisen tukemiseen, MOOC-tulevaisuus näyttää hyvältä (Kurhila 2013)

Distanssi-hanke on yksi askel kohti tätä kehitystä, selvityksen sisältöinä pedagoginen, tekninen ja nuorisotyön substanssi. Mahdollisesti seuraavalla kolmevuotisella hanketuella (johon liittyvät pilotit ja palautteet) pyritään selvittämään, minkälaiset kurssit parhaiten toimisivat ammattialan kehittämisessä. (Timonen 2014).

Jos avoimia joukkokursseja halutaan tarjota, pitää määritellä selkeä strateginen tavoite, joka vastaa kysymykseen, mitä yliopisto saa tästä. Ei riitä, että ”muillakin on” tai ”emme voi jäädä kehityksen kelkasta”. Kurssit ovat iso satsaus ja niihin liittyy riskejä (Hiidenmaa 2013, 18).

3. HUMAKIN OPETUSHENKILÖKUNNAN TIETOTEKNIKKAKYSELY

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää opetushenkilökunnan tietotekniikan tämänhetkistä käyttöä ja kartoittaa heidän ajatuksiaan nykytilanteesta.

Tutkimuskysymyksiämme kyselyssä olivat:

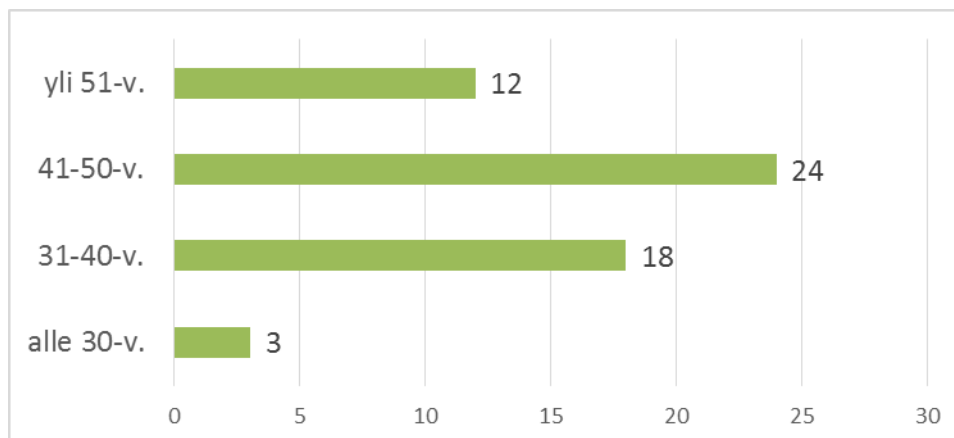
1. Miten opetushenkilökunta käyttää teknologiaa tällä hetkellä?
2. Miten opettajat suhtautuvat tietotekniikkaan työssään?
3. Minkälaisia epäilyjä, ajatuksia tai toiveita opetusteknologiaan liittyy?
4. Mitä opetusteknologiaan liittyviä toiveita opettajilla on Humakin johdolle?

Lähetimme kyselyn yhteensä 89:lle Humakin lehtorille ja yliopettajalle. Vastauksia saimme 57 kpl, vastausprosentti siis 64 %, mitä voidaan pitää hyvänä tuloksena.

3.1 Taustatiedot

Vastaajista 38 oli naisia ja 19 miehiä.

Kaavio 1. vastaajien ikä

Suurin osa vastaajista ilmoitti iäkseen 41- 50 vuotta (25 kpl), seuraavaksi eniten (18 kpl) oli 31- 40- vuotiaita. Yli 51-vuotiaita oli 12 henkilöä. Ikää kysymällä pyrimme selvittämään, onko eri ikäryhmissä merkittäviä eroja tietotekniikan käytössä ja siihen suhtautumisessa.

Opetusuran pituudessa oli suurin ryhmä alle 10 vuotta opetustyötä tehneitä (25 kpl) ja opetusvuosien kasvaessa, väheni vastaajien osuus: 11- 20 vuotta: 23 kpl, 21- 30 vuotta: 8 kpl ja yli 31 vuotta opettaneita oli vain 2 kpl.

3.2 Tietotekniikan käyttö median seuraamisessa

Taustatietojen jälkeen pyrimme selvittämään ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti opetushenkilökunnan (tieto)tekniikan ja teknologian käyttöä. Ensin kartoitimme tekniikan arkista käyttöä kysymällä, mistä median välineistä opettajat seuraavat ajankohtaisia tapahtumia (uutisia jne.). Sukupuolien välillä ilmeni joitakin eroja, miehet lukevat hieman enemmän digilehtiä, ja varsinkin vanhemmat ikäryhmät seuraavat televisiosta enemmän ajankohtaisia tapahtumia ylipäänsä. Naiset taas käyttävät television katselussa enemmän tallennusta tai digikanavia (Yle Areena jne.).

Sosiaalisessa mediassa (some) viettää päivittäin runsaasti aikaa yli 51-vuotiaista vain 50 %, kun luku 30- 50-vuotiaiden ryhmissä oli yli 70 %. Tämä sinänsä ei ollut yllätyksellistä.

Kysyimme myös työhön liittyvien asioiden seuraamista mediasta. Arki- ja työkäyttäytymistä verrattaessa, luvut noudattivat suunnilleen samaa kaavaa sukupuoli- ja ikäjaottelussa. Printtilehtiä seurattiin kaikkein tiiviimmin, noin 80 % kaikista vastaajaryhmistä seuraa aikaansa eniten paperilehdistä, yli 51-vuotiaista kaikki ilmoittivat sen olevan ensisijainen media.

Toiseksi eniten seurattiin sosiaalista mediaa: prosenttiluvut ikäryhmittäin vaihtelevat 88 %:sta 67 %:iin, joten erityisen merkittävää eroa ikäryhmien välillä ei ollut. Arkisessa somen seuraamisessa suurin *ei-käyttäjärühmä* olivat 41- 50-vuotiaat (17 %, kun nuorimmat 5,6 % ja yli 51-vuotiaat 8,3 %).

Kolmanneksi useammin *työhön* liittyviä uutisia ja tapahtumia seurattiin digilehdistä. Erona nk. arkikäyttöön, myös naiset seuraavat ammatillisia asioita digilehdistä. (Arkisessa käytössä suurin *ei-käyttäjärühmä* ovat 41- 50-vuotiaat, ja enemmistönä naiset). Myös vanhin ikäryhmä seuraa tiiviimmin ammatillisia uutisia digilehdistä kuin arkisia.

Television seuraaminen on ammatillisten uutistenkin seuraamisessa neljänneksi suosituin media. Vähiten sitä seuraavat nuorimman ikäluokan edustajat.

Myös radiota kuuntelee yli kolmasosa vastaajista ammatillisesta mielenkiinnosta. Tässä ilmenee suurempia eroja ikäluokkien välillä: nuorimmat ammattimielessä 11 %, vanhimmat 58 %. Arjessa radiota kuunnellaan tasaisesti, mutta nuoremmat ilmeisesti hakevat sieltä viihdettä ja vanhemmat kuuntelijat asia- ja puheohjelmia.

Digikanavia seuraavat huomattavasti eniten 41- 50-vuotiaat (50 %, kun vastaava luku yli 51-vuotiailla 25 %, ja 31- 40-vuotiailla 29 %) Suhde on sama kuin arkikäytössä.

3.3. Mobiililaitteiden käyttö

Kysymyksellä *Mihin toimintoihin ja miten usein käytätte mobiililaitettanne*, pyrimme selvittämään, miten arkista ja sujuvaa laitteiden käyttö ylipäänsä on. Yleisimmin mobiilia käytetään luonnollisesti sähköpostien kirjoittamiseen ja muuhun kommunikaatioon (älypuhelimet). Toiseksi eniten mobiililaitetta käytetään tiedonhakuun, kolmanneksi median (uutisten) seuraamiseen ja neljänneksi

yleisintä oli somen (Facebook, Instagram ja WhatsApp mainittuina esimerkkeinä) alustojen seuraaminen.

Toisaalta arkikäytössä esimerkiksi sosiaalista mediaa 25 % yli 51-vuotiaista ei seuraa koskaan. Somen seuraamisen prosenttiluku vaihteli nuorimpien 66 %:sta vanhimman ikäluokan 33 %:iin. Somen *seuraaminen* toisaalta oli paljon yleisempää kuin somen keskusteluihin osallistuminen, peräti 30 % 41- 50-vuotiaista ei osallistu niihin lainkaan. Miehet (38 %) toisaalta osallistuvat näihin keskusteluihin enemmän kuin naiset (18 %).

Tiedonhaku (esimerkkinä mainittu googlaaminen) on noin kolmannekselle vastaajista jokapäiväistä. Mitä vanhempi vastaaja, sen enemmän päivittäin googlaa. Tähän voi olla useampia syitä.

Blogien kirjoittaminen (ainakaan mobiililaitteella) ei ole erityisen suosittua. Niitä kirjoitellaan harvakseltaan, eniten vanhimmat vastaajat.

Yllättävää oli twiittaamisen vähäisyys. Vain kolme vastaajaa 57:stä ilmoittaa twiittaavansa päivittäin.

Erilaisia pelejä ei mobiililaitteilla myöskään juuri pelata, mutta se ei toisaalta kerro tietokone- tai konsolipelien pelaamisesta.

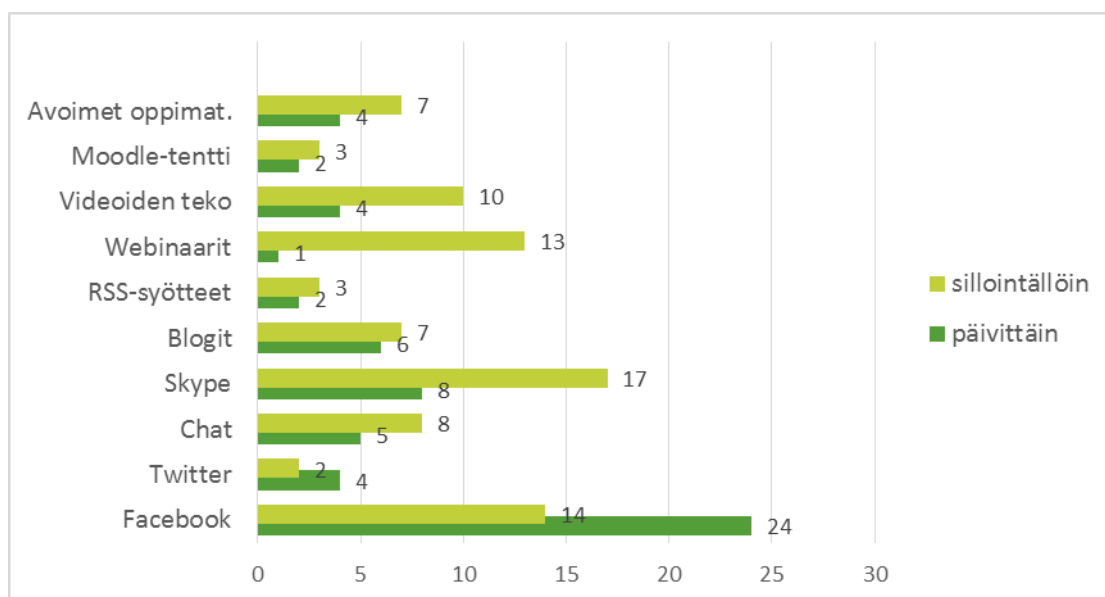
Kysymys kuului arkikäyttö-osioon, mutta kysymyksen avoimissa vastauksissa lueteltiin mobiiliin kuluvan päivittäisessäkin käytössä paljolti erilaisiin työhön liittyviin toimintoihin, kuten HumakPron käyttöön, joku ilmoittaa työskentelevänsä päivittäin sillä opiskelijoiden kanssa, jakaen informaatiota ja tehtäviä. Työhön/opetukseen liittyvä tiedostojen siirtäminen eri alustojen välillä (esim. fb:stä HumakProhon) mainitaan, ja joku vastaaja ilmoittaa joskus taltioivansa opetus-tilanteitakin.

3.4. Työssä käytettävät välineet

Työssä päivittäin käytettävistä välineistä Facebook (fb) on ylivoimaisesti suosituin.

Vastaajista 42 % ilmoittaa käyttävänsä sitä päivittäin. Jos tähän lisätään fb:a silloin tällöin käyttävät, yhteisluku nousee 66 %:iin. Toisaalta 21 % ei käytä sitä lainkaan, eniten (25 %) yli 41-vuotiaat (molemmat ikäluokat).

Kaavio 2: välineiden käyttö työssä

Seuraavaksi eniten on käytetty Skypeä, mutta sen tulee aika kaukana somen perässä, vain 14 % vastaajista päivittäin. Yhteensä 40 % ilmoittaa kuitenkin käyttävänsä sitä säännöllisesti. (38 % on sitä tosin joskus kokeillut, mutta 21 % ei käytä sitä lainkaan. Ei ole yllättävää, että heistä enemmistö kuuluu vanhimpiin ikäryhmiin.)

Vajaa neljännes on tehnyt videoita tai käyttää webinaareja työssään. Reilu kolmasosa ei kuitenkaan koskaan ole kokeillut videoiden käyttöä. Suurin osa heistä on yli 51-vuotiaita. Naiset (21 %) ovat videoiden tekemistä kokeilleet miehiä (5,6 %) enemmän.

Webinaareja taas käyttävät miehet enemmän (33 % vs 18 %), naiset ovat tosin *kokeilleet* välinettä yhtä paljon kuin miehet. Ei-käyttäjistä (vajaa kolmannes kaikista) suurin osa on nuorimmasta ikäryhmästä. (Onko nuoremmilla käytössä jotain korvaavia välineitä, vai mistä tämä johtuu?)

Chatia käytetään myös suhteellisen vähän (23 %, heistä useimmat vain silloin tällöin), eniten sitä käyttävät yli 51-vuotiaat, pääosin naiset. Peräti 37 % ei ole sitä koskaan käyttänyt. (Kysymyksessä ei tosin tarkennettu, minkä alustan chat oli kyseessä.)

Blogeja on noin 50 % joskus kokeillut, ei-käyttäjistä (yht. 25 %) suurin osa on nuorimmasta ikäryhmästä.

RSS-syötteitä käyttää päivittäin vain 3,6 %, suurin osa heistä yli 51-vuotiaita. 68 % vastaajista ei käytä niitä lainkaan hyväkseen.

Moodle-tenttiä (verkkotentti) käytetään hyvin vähän, ei-käyttäjiiä on lähes 60 %, heistä suurin yksittäinen ryhmä (yli 70 %) ovat alle 40-vuotiaat.

Verkko-opetusmateriaaleihin (esimerkkeinä mainittu TED-talks ja MOOCit) ei yli 50 % vastaajista ole tutustunut lainkaan.

Twitterin käyttö on myös työssä yllättävän vähäistä, sitä säännöllisesti käyttäviä (yht. 10 %) valtaosa on 41- 50-vuotiaita (naiset enemmän). Jopa 75 % vastaajista ei ole käyttänyt sitä koskaan työssään.

Kyselyssä mainittuja digitaalisia oppimis-, tallennus- ja jakoympäristöjä ja pilvipalvelimia ovat 41- 50-vuotiaat käyttäneet eniten. Aika selkeästi suosituinta on ollut YouTube:n käyttö (74 %), seuraavaksi eniten on käytetty Preziä (n. 60 %) ja kolmanneksi suosituin on OneDrive (n. 57 %).

Myös yhteisöllisiä kirjoittamisalustoja (wikejä) on käyttänyt selvästi yli puolet vastaajista.

Slideshare tai Dropboxia on vastaajista käyttänyt noin 40 %. Reaaliaikaista videointi- ja jakosovellusta Bambuseria on käyttänyt noin 20 % vastaajista, käytön vähetessä nuorempiin ikäluokkiin mentäessä. Instagramin (kuvien jakoalusta) käyttö (n. 16 %) taas kasvaa nuorempiin ikäluokkiin mentäessä.

Mainituista pilvipalvelimista iCoudia käytetään vähiten. Tämä tarkoittanee sitä, että PC:tä käytetään toistaiseksi enemmän kuin Maciä. (Microsoft vs. Apple)

Tähän kysymykseen on tullut vähiten vastauksia, vain 51 kpl. Tarkoittaako tämä sitä, etteivät vastaamatta jättäneet pitäneet kysymystä relevanttina, liian triviaalina, vai eivätkö he tunteneet välineitä lainkaan?

(Tietotekniikkaan suhtautumiseen liittyvissä kysymyksissä digitaalisten jako- ja muiden palveluiden käytön kokee kuitenkin 75 % kysymykseen vastanneista (53 kpl) tuoneen selkeitä hyötyjä työhönsä.)

Opiskelijoiden ohjaamisessa on perinteisten menetelmien (puhelin ja kasvokkain tapaaminen) ja HumakPron, Moodlen ja muiden alustojen lisäksi vastaajista n. 70 % käyttänyt Skypeä.

40 % on käyttänyt tähän tarkoitukseen myös AdobeConnect- videotekniikkaa, heistä 60 % on yli 51-vuotiaita.

Humakin sisäisiin palavereihin ovat lähes kaikki vastaajat osallistuneet, valtaosa (75 %) myös webinaareihin ja verkkokurssien tekemiseen. Omia luentojaan verkkoon on tallentanut 30 %. Webinaareja on vain 13 %. Kaikista välineitä

käyttäneistä enemmistö on yli 51-vuotiaita, mikä lienee selitettävissä iän tuomalla kokemusten määrällä.

3.5 Tietotekniikkaan suhtautuminen

Kyselyn kolmannessa osiossa pyrimme selvittämään toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen mukaisesti henkilöstön ajatuksia tietotekniikasta.

Silmiinpistävän suuri luku tulee vastaan kysyttäessä uusien välineiden käyttöönotosta. *Ajan puutteesta* välineiden käyttöönoton esteenä on yhteensä runsaat 77 % joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Lisää suhtautumista ja mielipiteitä koskevia kysymyksiä on kyselyn viimeisessä kysymysryhmässä, jossa pyydetään olemaan väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä tai jokseenkin tai täysin eri mieltä. Kysymykset olivat luonteeltaan hieman erilaisia, joten jaan ne seuraaviin ryhmiin:

1. Miten suhtaudutaan teknologiaan ja teknisiin laitteisiin ja koetaan nykytilanne?
2. Miten vastaaja kokee oman tämänhetkisen osaamisensa?
3. Mitä välineitä kiinnostaisi opetella käyttämään tai kehittää omaa osaamistaan?
4. Koulutuksen ja tuen tilanne tällä hetkellä?

3.5.1 Suhtautuminen teknologiaan ja nykytilanteen kokeminen

Tässä osiossa käy ilmi, että suurin osa vastaajista ei koe mobiililaitteiden häiritsevän keskittymistään (naisia vähän vähemmän kuin miehiä), toisaalta enemmistö kuitenkin katsoo mobiililaitteiden käytön lisäävän infoähkyä (peräti 72 % miehistä on tästä jokseenkin samaa mieltä).

40 % vastaajista ei haluaisi siirtää kontaktiopetusta verkkoon, vain kaksi vastaajaa (nuorimmasta ikäryhmästä) on tästä täysin eri mieltä. Tietotekniikan kuitenkin koetaan helpottavan opetustyötä ja herättävän opiskelijoiden kiinnostusta opetukseen. Opiskelijoiden kiinnostuksen herättämisestä eivät toisaalta kaikki ole aivan vakuuttuneita, 26 % on jokseenkin eri mieltä asiasta (täysin eri mieltä

vain nuorimmat!). Tietotekniikalla katsotaan voitavan elävöittää opetustyötä, suurin prosenttiluku (66,7 %) löytyy yli 51-vuotiaiden joukosta, eikä täysin eri mieltä ole yksikään. (Valtaosa vastaajista myös kiistää sen, etteikö tietotekniikka toisi opetukseen lisäarvoa, eikä opettajien työllistymisestä tietotekniikan kehittymisen myötä olla juurikaan huolissaan). Tietotekniikan opetuskäytön itsetarvokkuudesta useampi on samaa (lähes 60 %) kuin eri mieltä (vajaat 32 %). (Lähes puolet on asiasta *jokseenkin* samaa mieltä.) Imagonnostatuksesta tietotekniikan käytön avulla ei olla myöskään täysin vakuuttuneita, vastaukset jokseenkin samaa tai eri mieltä jakautuvat tasan.

3.5.2 Suhtautuminen omaan osaamiseen

Kokemus omien tietoteknisten taitojen riittävydestä painottuu selvästi negatiivisesti, vain 7 henkilöä 57:stä ei epäile taitojaan lainkaan. Ikäjakaumassa tämä ei korreloi saadun koulutuksen kanssa (mitä vanhempi vastaaja, sen enemmän on luonnollisesti ehtinyt saada erilaista koulutusta, mutta se näytä takaavan luottamusta omiin taitoihin). Sen sijaan vastaukset noudattelevat samaa kaavaa kuin kysymyksessä *taitojen* puutteesta haittana välineiden käyttöönotossa. Myös teknisten ongelmien koetaan selkeästi haittaavan tietotekniikan käyttöä (yhteensä 75 % on tästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä), vaikkakin tietotekniikan toisaalta katsotaan pääosin (77 % samaa mieltä) helpottavan opetustyötä.

Valtaosa vastaajista (65 %) myös epäilee rikkovansa tekijänoikeuslakeja oppimateriaalia jakaessaan. Sama koskee omaa käsitystä tietotekniikan liian vähäisestä hyödyntämisestä opetustyössä (reilu 60 %) ja enemmistö (65 %) myös kokee vaikeaksi pysyä teknisen kehityksen vauhdissa (suurimpana ryhmänä yli 51-vuotiaat).

3.5.3 Kiinnostus omien taitojen kehittämiseen

Huomattava enemmistö on kiinnostunut (31- 40 - vuotiaista 50 %, naiset vähän enemmän) älypuhelimien mukaan ottamisesta opetukseen ja toisaalta videoiden ja muiden uusien oppimateriaalin tekemisestä.

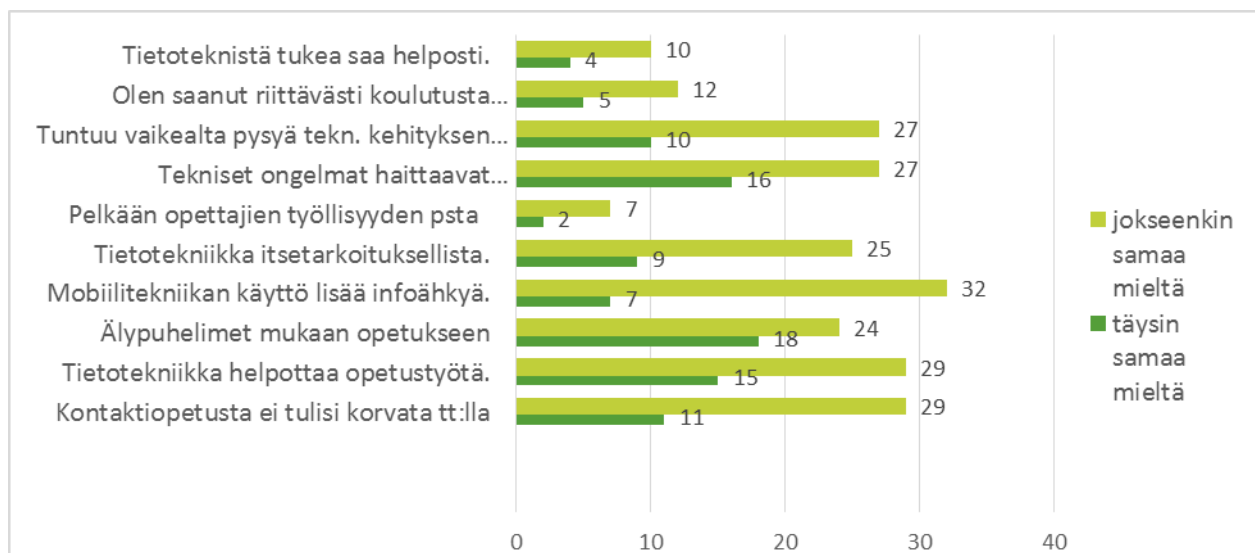
Sen sijaan se, haluaako välttämättä olla kehityksen etujoukoissa opetuksen viemisessä virtuaalisiin tiloihin, jakaa mielipiteet jokseenkin tasan. Ääripäissä

(täysin samaa/täysin eri mieltä) on nuorin ikäluokka kärjessä, joten sekään ei välttämättä ole ikäkysymys.

3.5.4 Koulutus ja tuki

Vain 17 henkilöä 57:stä vastaajasta (vajaan 30 %) kokee saaneensa riittävää koulutusta tietotekniikkaan (heistäkin vain viisi on täysin samaa mieltä, loput jokseenkin samaa mieltä väittämästä). Oman koulutuksen riittävästä tasosta jokseenkin eri mieltä olevista suurin ryhmä ovat 31- 40-vuotiaita, painottuen naisiin. Vain 24 %:n mielestä Humakissa saa tietoteknistä tukea helposti. Parhaiten tukea kokevat saavansa nuorimmat.

Kaavio 3. suhtautuminen tietotekniikkaan

Yllä olevassa kaaviossa näkyvät väittämästä (täysin tai jokseenkin) samaa mieltä olevat. Nähtävissä on, että tietotekniikkaan suhtaudutaan positiivisesti ja halutaan kokeilla esim. älypuhelimia opetuksessa. Toisaalta lehtoreilla on tunne, etteivät he pysy kehityksen mukana, ja että tekniset ongelmat haittaavat tietotekniikan käyttöä.

3.6. Kyselyn avoin palaute

Kyselyn avoimessa palautteessa vastaajat kommentoivat lisää koulutuksen ja tuen tilannetta. Avoin kysymys kuului: *Mihin osa-alueisiin itse toivoisitte opetus-*

teknologian kehittämisessä erityisesti keskittyvän? Tässä osiossa tulevat parhaiten esiin vastaukset myös neljänteen tutkimuskysymykseen opetushenkilökunnan toiveista Humakin johdolle.

Avoimista vastauksista saa vahvasti sen käsityksen, että omat taidot koetaan puutteellisiksi ja kannanotoissa toivotaan ensisijaisesti lisää koulutusta. Koulutusta peräänkuulutetaan tietotekniikassa yleisesti ja erilaisten alustojen käytön koetaan olevan liian epävarmaa, jotta se olisi tarkoituksenmukaista ja sujuvaa työssä.

Koulutusta toivottaisiin mm.:

- Teknisiin ongelmiin yleisesti
- Verkkokurssien tekoon
- Pilvipalvelinten käyttöön
- Webinaarien tekemiseen
- Avoimien oppimisympäristöjen hyödyntämiseen
- Videoiden hyödyntämiseen ja tekemiseen
- Yhteiskirjoittamiseen ja- jakamiseen

Yksittäiset vastaajat mainitsevat vielä verkkotentit, Mac:in käytön, älypuhelinien käytön opetuksessa, verkkoluentojen tekemisen, tekijänoikeudet ja yksittäisiä välineitäkin mainitaan, kuten Lync, MOOCit ja TED-luennot.

Suurin yksittäinen ryhmä ovat ajallisten resurssien puutteesta huomauttavat. Toiseksi eniten harmitellaan tietotekniikan tuen puutetta. Myös pedagogiikan merkitystä korostetaan ja toivotaan käyttäjälähtöisyyden huomioimista hanketta toteutettaessa.

Koulutuksen tavoista on erilaisia näkemyksiä, joidenkin mielestä ne pitäisi ehdottomasti toteuttaa fyysisesti läsnä olevana, myös ”matalan kynnyksen treenit” mainitaan. Yksi konkreettinen ehdotus on *verkko-opetuspankki*. Opetushenkilökunnan työpajat vertaistukineen mainitaan myös mahdollisina käytännön keinoina.

Esimerkki vastauksesta, joka sisältää useampia esille nousseita epäkohtia:

Verkkokurssien elävöittämiseen ja verkossa olevan kurssin reaaliaikaiseen ohjaukseen. Verkkokurssilla voi korvata kontaktiopetusta vain jos opettajilla on käytettävissä siihen kunnolla resursseja (esim. aikaa keskustelun virittämiseen). Maailmassa on miljoonia huonoja verkkokursseja, ei tehdä Humakissa niitä lisää!

Resurssikysymykset otetaan esiin myös useissa muissa palautteissa. Koulutuksia järjestettäessä, tulisi niistä ilmoittaa hyvissä ajoin, jopa kuukausia etukäteen, jotta opettajalla on mahdollisuus niihin myös osallistua, eivätkä ne mene päällekkäin opetustyön kanssa. Koulutuksiin ja uusien tekniikoiden opetteluun tulisi varata oma osuutensa laskennallisesta työajasta:

Ylipäättään koen, että intoa ja taitoakin on, mutta varsinainen pulma on työajan vähyys, sillä jokaisen "järjestelmän/alustan/välineen" käyttöönotto ja hallinta vaatii aikaa ja valmistelua. Niitä on kymmeniä. Lisäksi varsin moni muukin työhön kiinteästi liittyvä järjestelmä on siirtynyt sähköiseksi ja vaatii lisäksi omat opettelunsa ja työajallisesti panostusta.

Suurin osa vastaajista kuitenkin arvosteli itse koulutuksen vähyyttä ja tuen puuttumista. Seuraavassa kommentissa ehdotus nk. verkko-opetuspankista:

Vähänkin teoreettiset opetukset verkkoon ja jaetaan kaikille. Humakin pitäisi perustaa verkko-opetuspankki, josta opettajat voivat poimia omiin tarkoituksiinsa sopivat opetukset.

Olisiko verkko-opetuspankki tarkoituksenmukainen lähinnä taitojen verestämiseksi ja kertaamiseksi, ja tulisiko varsinainen koulutus uusiin välineisiin kuitenkin järjestää koulutustilaisuuksissa, joissa olisi mahdollisuus myös oppimaansa välittömästi kokeilla ja harjoitella.

Kyselyn perusteella teknistä tukea ei saada riittävästi ja sen pitäisi avointen vastausten mukaan myös olla helpommin saatavilla. Myös vertaistuki mainittiin. Itse tekniikan tasoa, laitteita ja niiden ja yhteyksien toimivuutta arvosteltiin useammassa palautteissa.

Luvatut uudet sovellukset ajallaan ja täsmällisesti toimivina käyttöön; projektityökalua, jonka avulla hanketyön organisointi on sujuvampaa; toimivia ja päivitettyjä laitteita sekä ohjelmia atk-luokkiin ja kielistudioihin. Opetusteknologian työpajoja, joissa taitavimmat lehtorit opastavat muita. Resursseja, joiden avulla oppiminen on mahdollista työajalla.

Tai :

Jos halutaan, että opetusteknologiaa hyödynnetään enemmän opetuksessa, tukipalveluiden ja tekniikan tulee ensin olla kunnossa.

Jos teknologian käyttäminen tarkoittaa joka kerta lehtorin ylimääräistä työpanosta tekniikan kanssa säätämiseen ilman kunnollista tukea, ketään ei kiinnosta edes yrittää. Toistaiseksi liian usein kuuluu kokemuksia yhteyksien katkeamisesta tms. teknisistä ongelmista opetusteknologian hyödyntämisestä ja teknistä tukea ei ole tarjolla kun sitä akuutisti tarvitsee.

Tai jopa:

Kampuksille ja tki-keskuksiin tarvitaan hyvät tietokoneet tai tabletit opiskelijoille ja hyvät nettiyhteydet. Ennen kuin nämä perusasiat on kunnossa, on turha puhua opetusteknologian kehittämisestä.

Myös pedagogiikasta muistutettiin.

Pedagogiikkaan, joka unohtuu lähes täysin painopisteen ollessa tekniikan jopa itsetarkoituksellisessa käyttöönötossa ja kehittämisessä.

Toinen vastaaja:

Koulutusta, loppukäyttäjälähtöisyyden kunnioittamista kun sovelluksia valitaan ja otetaan käyttöön, järeämpää pedagogista pohdintaa koska tietotekniikka on vain renki

Erilaisia opetuksessakin käytettäviä välineitä on lukuisia, joten jonkun selkeästi rajattavan työkalupakin määrittelemisen kuulostaa tarkoituksenmukaiselta. Seuraavat kommentit viittanevat juuri siihen:

Ohjelmien ja alustojen pitkäaikaiseen, suunnitelmalliseen valintaan ja käyttöönottokoulutukseen. Tällä hetkellä uusia ohjelmia satelee lehtorin työhön jatkuvasti ja kukaan ei osaa tai ei ole aikaa ottaa niitä haltuun. Humakin tietotekninen tuki on suunniteltu ainoastaan hallintoa varten.

Ja:

Toivoisin että keskityttäisiin joihinkin alustoihin ja niiden käyttökuntoon saattamiseen. Vaikka tekniikka sinänsä on hienoa ja monessa tilanteessa auttaa opetuksessa, liian paljon on keskeneräisiä tuotteita ja palveluita tarjolla. Jos ja kun saadaan toimivia järjestelmiä, ei niitä pidä heti lähteä muuttamaan liian raskaalla kädellä, jotta niin opettajille kuin oppilaillekin muodostuisi positiivisia ja onnistumista herättäviä kokemuksia.

Avoimet vastaukset puhuvat puolestaan, mutta palaan näihin lyhyesti johtopäätösluvussa.

4.HAASTATTELUT

4.1 Haastattelun runko

Haastattelin kolmea Humakin lehtoria. Haastateltavat olivat lehtori Outi Ahonen (viittomakielen koulutusohjelma), koulutuspäällikkö ja yhteisöpedagogisen koulutusohjelman lehtori Juha Makkonen ja lehtori Päivi Timonen. Haastateltavat työskentelevät kaikki pääsääntöisesti TKI-Ilkassa. Haastattelin heitä heidän työtehtäviensä mukaan eri kysymyksiä painottaen, käyttäen kuitenkin pääosin seuraavaa haastattelurunkoa:

- Humakin opetusteknologiahanke 2013 -14. Kuinka hyvin tunnet hankkeen ja miten sen toimenpiteet (esim. koulutukset) ovat sinua koskettaneet?
- Mitä ajatuksia hanke sinussa herättää?
- Pedagogiikka
 - Kuinka tuttuja ovat sinulle termit: uusi TVT
 - Sosiokonstruktivisuus
 - Flipped classroom, käänteinen luentosali/luokkahuone
 - Avoimet oppimisympäristöt
 - Yhteisöllinen kirjoittaminen
 - Mitä (muuta) sinulle tulee mieleen ”pedagogiikan kehittämisestä”
- Mistä opetustyösi käytännössä koostuu?
 - Missä kohtaa tunnet olevasi jänalla: innovaattoriopettaja---kehityksen jälkijunassa
 - Miten konkreettisesti käytät erilaisia välineitä, eli esim. alustoja opetuksessa?
 - Miten käyttämäsi välineet ovat valikoituneet, itse valittu vai sen mukaan mistä koulutusta on ollut tarjolla?
 - Koetko käyttämäsi välineet hyödyllisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi?

- Olisiko mielestäsi tarjolla parempia tai mielenkiintoisempia välineitä?
- Mitä haluaisit tarkentaa, asioita joita kyselyssä ei tullut ilmi tms.
 - Projektinhallintatyökalut/ohjelmat/sovellukset
 - Muuta?
- Omat visiosi verkko-opetusosaamisen parantamiseen
 - Mitä mieltä olet älypuhelimien käytöstä opetuksessa?
 - Muiden välineiden, joista olet kiinnostunut?
 - Jos pitäisi valita 2-3 sovellusta, jotka haluaisit saada käyttöön, mitä ne olisivat (mihin liittyisivät)?
- Akuutit ongelmat
 - Mitä toistuvat tekniset ongelmat tarkemmin ovat?
 - Miten koulutus ja tuki mielestäsi tulisi järjestää, jotta hyötyisit niistä parhaiten?
 - Miten tietotekninen tuki käytännössä työpisteessäsi järjestyy? Kehen otat yhteyttä ja miten se toimii?
 - Näetkö mahdollisuuksia vertaistuelle tai sen parantamiseen?
 - Minkälaisia ovat ajankäyttösi päällimmäiset ongelmat?
 - Onko sinulla parannusehdotuksia mihinkään kyselyn aiheeseen?

4.2 Haastattelu: Outi Ahonen 6.11.2014

Kysymykseen, kuinka hyvin Outi Ahonen tuntee Humakin opetusteknologiahankkeen, hän vastaa, että ainoa hänelle tullut viesti aiheesta oli tekemäni kysely. (Hän on tosin ollut virkavapaalla viime kevään, joten sekin voi vaikuttaa

asiaan.) Ahonen on kuitenkin sitä mieltä, että tällainen kysely oli hyvä siinäkin mielessä, että kysymykset saivat hänetkin pohtimaan asiaa.

Ahonen ei ole osallistunut koulutuksiin, eikä ole tietoinen tulevista. Jos koulutuksia on hänen TKI-Ilkassa olonsa aikana ollut, ne ovat häneltä jääneet väliin aikataulullisista syistä, ehkä menneet päällekkäin opetustyön kanssa. Hän kaipaisikin koulutusta esim. Moodlen käyttöön ja kertoo, että on muiden lehtoreiden kanssa miettinyt, miten uutta koulutustilaisuutta saisi järjestymään.

Päällimmäisenä Ahosta mietityttää jatkuva kiire, kun kysyn, mitä ajatuksia hanke hänessä herättää. Nykysysteemi Ilkassa on Ahosen mielestä vielä sekavaa, tarkoittaen uutta opetussuunnitelmaa, jossa hänen tehtävänsä on keskittyä ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoihin, vaikka muitakin olisi. Nyt toimitaan Helsinki-Kuopio-akselilla yhteistyössä, tehdään yhdessä videoita ja pyritään jakamaan tietoa mm. kulttuurista verkkoon.

Pedagogisista termeistä kysyttäessä, Ahonen toteaa inhoavansa lyhenteitä, niitä hän toivoisi yleensäkin käytettävän vähemmän, eikä näinollen *tvtk*:kään siis ole hänelle tuttu. Kasvatustieteen maisterina hänelle sen sijaan on *sosiokonstruktivismi* tuttu käsite. Hän ei varsinaisesti tunne käsitettä käänteinen luokahuone, mutta asia on hänelle tuttu ja kertoo lukeneensa paljon yhteisöllisyydestä ja yhdessä oppimisesta ja opettajan uudesta roolista.

Avoimista oppimisympäristöistä kysyttäessä Ahonen kertoo itse tehneensä paljon opetusvideoita, koska viittomakielistä opetusmateriaalia yksinkertaisesti on olemassa vähän. Virkavapaalla ollessaan Ahonen asui Englannissa, ja siellä hänen mukaansa verkosta löytyy aivan eri tavalla viittomakielistä materiaalia ja siellä myös saa palautetta. Suomessa vain yksi yritys tekee jonkin verran viittomakielistä opetusmateriaalia.

Ahoselle myös *yhteisöllinen kirjoittaminen* on tuttua, tulkkien koulutusohjelmassa kirjoitetaan paljon yhdessä suomeksi (!).

Viittomakielen koulutusohjelmassa on tietysti paljon erityispiirteitä, joihin en itse ole perehtynyt. Ymmärrettävästi olennaista on videoiden tekeminen ja niitä tehdäänkin itse. Ahonen ei ollut tietoinen Ilkassa olevasta uudesta studioluokasta.

Tulkkaukseen vaatii eri tavalla harjoittelua, kuvaamista ja analysointia. Se sisältää enemmän vertaisarviointia ja on ylipäänsä fyysisempää kuin opetus muissa koulutusohjelmissa. Opetus on toiminnallisempaa. Ahonen kertoo sen sisältävän käyntejä museoissa tai retkiä luontoon. Ryhmät ovat tehneet kaikkea mahdollista yhteisistä leipomissessioista Ateneum-kiertueiden tulkkauksiin. Näissä

oppilaitokselta tilatuissa opastuksissa opiskelijat ovat voineet harjoitella tulkkausta ja testata taitojaan.

Ahosen päivittäinen opetustyö koostuu hänen mukaansa aivan tavallisesta luokkaopetuksesta. Hän käyttää työssään paljon Skypeä, puhelinta ja sosiaalisen median välineitä, Facebookia ja videoita. Häiritsevää hänen mielestään somessa tai verkossa on se, että kaikki materiaali on ikään kuin immateriaalista, ja tuntuu häviävän nopeasti. Lisäksi opiskelijat itse eivät halua tuottaa materiaalia julkiseen jakeluun! Suomalaiset pelkäävät esiintymistä ja ovat liian jäykkiä perusluonteeltaan Ahosen mielestä, verrattuna vaikka englantilaisiin, joista hänellä on tuoretta kokemusta. Hyvä puoli sosiaalisessa mediassa kuitenkin on se, että kommunikointi on epävirallisempaa, ja sellaisena hyvää harjoitusta erillaiseen tulkintaan. Hän käyttää opetuksessa mahdollisimman paljon blogeja ja vlogeja (viitotut) ja tekee omia. Ahonen lisää, että oppia pitäisi erehdyksen kautta, mutta se on suomalaisille vaikeata.

Ahonen kokee olevansa innovatiivinen, mutta hän on törmännyt Humakissa siihen, että ideat tyrmätään mm. rahoituksen puutteen vuoksi.

Kysymykseen, *miten konkreettisesti käytät erilaisia välineitä, eli esim. alustoja (fb, YouTube, erilaiset jako- jne.) opetuksessa*, Ahonen vastaa lähettävänsä videoviestejä, mutta opettaa myös viittomista kännykällä yhdellä kädellä, mitä kuurot kyllä ymmärtävät, mutta muut välttämättä eivät.

Hän kertoo käyttävänsä WhatsAppia, Twitteriä ja Instagramia työssään. Erityisesti hän pitää Pinterestistä (missä voi jakaa, myös viestejä sisältäviä, kuvia tai ”tauluja”) ja jakaa mielellään kulttuuripuolen teemoja, historiallisia tauluja jne.

Twitteriä Ahonen pitää hyvänä välineenä, jota hän yrittää käyttää opetuksessa mm. osallistaakseen opiskelijoita politiikkaan.

Pilvipalveluista Ahonen ei pidä, hänen mielestään niitä liikaa ja ne ärsyttävät häntä.

HumakPro:ta Ahonen pitää huonona alustana, koska sinne ei saa videoita. Moodlen hän olettaa olevan toimivampi alusta siihen tarkoitukseen. Koulutus häneltä vaan puuttuu molempien alustojen käytöstä. Sen sijaan hän kertoo, että oma 15-vuotias tytär on ollut paras kouluttaja ja apuri hänen valitsemiensa välineiden käytössä.

Projektinhallintatyökalujen tarpeellisuudesta Ahonen toteaa, että koska ajankäyttö on ikuisuusongelma, siihen voisi kyllä tarvita nk. työkaluja. Sellaisia ei hänellä käytössä varsinaisesti ole ollut, eikä hän niitä tunne.

Ahosen omat ajatukset verkko-opetusosaamisen parantamiseen liittyvät siihen, että tavoitteiden pitäisi olla realistisia, asiathan ovat kuitenkin järjestelykysymyksiä. Itse hän toivoisi toiminnallista, ehkä työpajatyypistä, ohjausta. *Itsensä kehittäminen auttaa työssä jaksamista*, Ahonen muistuttaa.

Älypuhelimien käytöstä opetuksessa hänellä ei ole selkeää visiota, koska oppijat ovat niin erilaisia, ja samat menetelmät eivät sovi kaikille, osa toimii mielellään ryhmässä, osa itsenäisesti, joku keskustelee ja toinen kuuntelee mieluummin. Ahosen mielestä ei kuitenkaan pidä lopettaa visioimista tai haaveilua, onhan hänenkin lapsuutensa toive siitä, että puhelimeenkin voisi viittoja, toteutunut.

Kysymykseen akuuteista käytännön ongelmista, Ahonen toteaa, että hänelle pääällimmäinen on Macin käyttö. Turhan monet sovellukset ja ohjelmat hän kokee sekavana viidakkona.

Koulutus ja tuki pitäisi Ahosen mielestä järjestää mahdollisimman toiminnallisesti ja konkreettisesti tekemällä, niin että välineet otetaan perehdytyksen jälkeen heti käyttöön, jotta niissä saa myös tuettua harjoitusta. Hänen mielestään tämän voi kyllä toteuttaa Skypen välityksellä, niin muukin kommunikointi hänellä kannettavan tietokoneen avulla toimii. Tietoteknisestä tuesta Ahonen toteaa, että hän saa kollegoilta ja opiskelijoilta ihan hyvin apua, koska kehtaa sitä pyytää. Vertaistuen suhteen hänellä siis ei ole huomauttamista, mutta avuksi koulutukseen ja muutoin tuen tarpeeseen, verkko-opetuspankki vaikuttaa hänestä hyvältä idealta. Yleisesti hän peräänkuuluttaa priorisointia ja selkeämpää keskittymistä joihinkin välineisiin.

Ajankäytön ongelmista Ahonen lisää vielä aikaisempiin kommentteihinsa sen, että ihmiset väsyvät, kun heille asetetaan liian suuria odotuksia ja liiallisia tehokkuusvaatimuksia. Myös työpäivän aikana pitäisi saada palautua, jotta jaksaa.

4.2 Haastattelu, Juha Makkonen, 11.11.2014

Juha Makkonen on koulutuspäällikkö, joka työskentelee Nurmijärven toimipisteessä ja TKI-Ilkassa, osaksi hallinnossa, mutta tekee myös opetustyötä yhteisöpedagogien koulutusohjelmassa. Hän on työskennellyt Humakissa vuodesta 2007.

Makkonen tuntee opetusteknologiahankkeen. Hän on itsekin ollut mukana kehittämässä sitä, lähinnä suunnittelemassa Moodle-tenttien käyttöönottoa.

Hän kertoo osallistuneensa koulutuksiin, ja ne ovat hänen tietääkseen edenneet. Makkonen ei kuitenkaan ole tietoinen tulevista koulutuksista itse opetusteknologiahankkeen tiimoilta.

Hänen mielestään on hyvä, että opetusteknologian kehitystyötä tehdään, etenkin kun oppilaitoksen toimipisteet ovat etäällä toisistaan. Humakin kaltaisessa pienessä oppilaitoksessa kehittäminen on olennaista ja verkon mahdollisuuksia on käytettävä.

Pedagogiset termit tvt ja sosiokonstruktivisuus ovat Makkoselle tuttuja. Avoinmet oppimisympäristöt hän tuntee käsitteenä, mutta ei itse ole käyttänyt varsinaisesti opetuksessa. Sen sijaan yhteisöllinen kirjoittaminen on tuttua, hän on tehnyt sitä yhteishankkeessa muiden ammattikorkeakoulujen lehtoreiden kanssa.

Pedagogiikan kehittämisestä hän nostaisi esiin sen, että uudenlaista ajattelua vaaditaan. Kaikkiin mahdollisuuksiin ei hänen mielestään ole tartuttu ja opetuksen konseptia pitää uusia. Pitäisi myös päästä irti vanhoista totutuista menetelmistä, eikä esim. luentoja pidä siirtää verkkoon sellaisenaan. Hänen mielestään pedagogiikan toteutus ei vielä ole toiminnassa. Myöskään opiskelijoiden kanssa vuorovaikutukseen ei uusia menetelmiä käytetä.

Ongelmana Makkosen mukaan on kiire, josta johtuen välineitä ei saada käyttöön, toisena tekijänä hän mainitsee epävarmuuden tietotekniikan käytössä.

Makkonen pitää ACProta riittävänä koulutusvälineenä, eikä katso, että fyysisiä tapaamisia välttämättä tarvittaisi.

Makkonen kokee olevansa innovaattori, onhan hän kehittämistyössään mukana, ja hänen oma osaamisensa on kunnossa. Tosin voisi sitä aina innovoida enemmänkin, hän myöntää.

Makkosen työajasta puolet on tällä hetkellä opetustyötä. Uudemmista välineistä hän kertoo käyttävänsä verkkotenttiä, muiden välineiden käyttäminen opetuksessa riippuu aiheesta. Hän ei toisaalta itse ole tehnytään kokonaisia verkko-

opintojaksoja, mutta on kuitenkin ollut mukana tuottamassa materiaaleja. Hänen mielestään tieto- ja viestintäteknologiaa ylipäänsä tulisi käyttää enemmän. Makkosen käyttämät välineet ovat valikoituneet Humakin koulutusten mukaan. Hän kokee Humakissa käytetyt välineet enimmäkseen hyödyllisiksi, tosin hän mainitsee epäonnistuneen yrityksen korvata Facebook Yammer-alustalla. Tässä siis yksi esimerkki siitä, etteivät kaikki uudet välineet välttämättä osoittaudu käyttökelpoisiksi tai eivät jostain syystä vaan juurro käyttöön. Yhteisölliseen kirjoittamiseen Makkonen toivoisi enemmän alustoja. Hänen mielestään yhteiskirjoittaminen ei toimi liian suurissa ryhmissä, joten ryhmien koko on olennaista. Makkonen kertoo, että projektinhallintaan on tulossa koulutusta uudesta *Reportronic*-alustasta vielä kuluvan vuoden joulukuussa. Koulutus on tarkoitettu koko henkilökunnalle. (Päivi Timonen mainitsi omassa haastattelussaan asian myös, ja jatkoi, että koulutus on pakollinen, koska projektityökalu on koko Humakissa käyttöön otettava alusta, verrattavissa vaikkapa Moodleen. Alustan hankerekisteristä on henkilöstön helppo hakea tarvitsemansa tiedot hankkeista. Siihen kytetään talous- ja kokonaishallinto ja sen on tarkoitus tukea TKI-toimintaa. Työkalun on tarkoitus tehdä sisäisesti projekteista ja niiden viestinnästä avoimempaa, mutta sitä voidaan käyttää myös viestinnässä yhteistyökumppaneiden kanssa.)

Makkosen mielestä opetusteknologian käyttöönotossa henkilöstön innostaminen siihen on päällimmäinen haaste. Sitä ei voi tehdä pakolla, vaan pitää olla aidosti aikaa ottaa välineitä käyttöön, hän sanoo. Opiskelijoillakin pitää olla asianmukaiset laitteet ja kaikissa laitteissa toimivat sovellukset. Makkonen pitää ideaalina paikkaan, mutta ei (ainakaan aina) *aikaan* sitomatonta opiskelua, opiskelijat tarvitsevat hänen mielestään rytmitystä opiskeluun ja myös sosiaalinen ympäristö on tärkeä.

Kysymykseen älypuhelimien käyttöönotosta, hän vastaa kertomalla, että on ollut projektipäällikön ominaisuudessa Tee SOMething! – hankkeessa (humak.fi), jossa opiskelijoille hankkeen puolesta annettiin käyttöön iphonet tai ipadit ja opiskelijat tallensivat videotiedostoja, Bambuseria käyttäen. Kyseessä oli kokeilu kumppanioppilaitosten kanssa. Projektin kuluessa ilmeni pieniä teknisiä ongelmia (opiskelijat miltei hävittivät tallenteitaan unohtaessaan kirjautumisen), jotka kuitenkin ratkaistiin. Olennaista tässä oli huomio siitä, että opiskelijatkin ovat epävarmoja tekniikan käytössä, arkuutta siis ilmenee myös heillä teknolo-

gian käyttöönotossa. Taidot eivät ole nuorillakaan itsestään selviä! Niissä on opiskelijoiden välillä suuriakin eroja, kuten opettajakunnalla.

Makkosen kokemuksen mukaan tekniset ongelmat liittyvät verkkoyhteyksiin, jotka saattavat katketa, ja pahimmassa tapauksessa juuri silloin, kun olisi tarkoitus toteuttaa joku verkkovälitteinen tilaisuus. Makkonen kertoo näin käyneen kerran juuri kun oli tarkoitus pitää verkkotentti. Hänellä on ACPro paljon perusyhteydenpidossa käytössä, ja siihen ovat verkkoyhteydet tietysti myös ehdoton edellytys.

Makkonen on mielestään saanut tarpeeksi koulutusta ja tukea (mm. Päivi Timoselta). Koulutukset ja tuki toteutuvat ensisijaisesti verkon kautta, ja se hänen mielestään on ihan toimiva ratkaisu. On Nurmijärvelläkin Kiljavan opiston tarjoama atk-tuki, mutta verkkovälitteinen toimii vähintään yhtä hyvin. Ilkassa on tietohallinnossa ja atk-tukipuolella ainakin kaksi henkilöä, jotka voivat auttaa.

Makkonenkin kuuluu niihin, jotka lähinnä itse toimivat vertaistukijoina, eli opastavat kollegoja pikemminkin kuin päinvastoin.

Vaikka Makkonen on aikaisemmin maininnut kiireen, hän ei omassa ajankäytössään näe varsinaisia ongelmia, hänellä on joustava työaika ja hänen mielestään se toimii. *Pitää priorisoida*, hän sanoo diplomaattisesti.

Yleisesti Makkonen haluaisi keskittyttävän välineiden valintaan. Tässä tulisi hänen mielestään hyödyntää muiden ammattikorkeakoulujen kokemuksia ja selvittää, miten muissa oppilaitoksissa on välineiden kanssa onnistuttu. Jos tällaista tietoa Humakissa on, se ei ainakaan hänelle ole tullut perille.

4.4. Haastattelu: Päivi Timonen

Lehtori Päivi Timonen on hyvin perehtynyt useampiinkin Humakissa meneillään oleviin hankkeisiin. Opetusteknologiahankkeen lisäksi hän on osallistunut Humakin järjestämään henkilökunnalle suunnattuun valmentajapedagogiseen koulutukseen, jonka tarkoituksena on vahvistaa kaksi vuotta sitten aloitetun, koulutuksen rakenteeseen liittyvän *uuden Humakin* käytäntöjä. Relevanttia uusissa opetussuunnitelmissa sosiokonstruktiivisuuden kannalta on mm. se, että opiskelijoita valmennetaan opintojen alusta lähtien ryhmissä.

Timonen on myös ollut mukana ESR-rahoitteen *Distanssi*-hankkeen selvitystyössä, jonka tavoitteena on mahdollisesti jatkohankkeessa toteuttaa ensimmäisten joukossa Suomessa avoimia humanistisia MOOC-kursseja.

Timonen arvioi opetusteknologiahankkeen etenemistä ja tämänhetkistä tilannetta vuonna 2013 tehdyn suunnitelmapaperin pohjalta (Timonen 2013. *Avointen oppimisympäristöjen kehittämishanke 2013- 2014*, Humak) ja toteaa, että monella osa-alueella on edistytty. Niistä Timonen mainitsee vierailevien luennoitsijoiden opetustallenteet ja avoimet oppimisympäristöt. Toisaalta opetusteknologiahankkeen suunnitelmat lomittuvat muiden Humakin hankkeiden kanssa ja ovat toisistaan riippuvaisia, joten tuloksia ei voi aivan yksiselitteisesti arvioida. Opetusteknologiahankkeen suunnitellut koulutukset on Timosen mukaan kuitenkin pääosin toteutettu. Hän kertoo, että vielä tänä vuonna julkaistaan Humakin wikissä olevan oppaan lisäksi opetusteknologiaoppaan paperiversio ja opetusteknologia-aihetta ja sen tuomia mahdollisuuksia (esim.MOOCit) pyritään pitämään jatkuvasti esillä. Timonen kuitenkin painottaa, että teknologia on vain apuväline, ja verkko-opetusta kehitetään *pedagogiikka edellä*.

Teknologian osalta pääpaino on toistaiseksi ollut henkilöstön taitojen kehittämisessä. Rinnalle tulee ottaa opiskelijoiden osaamisen kehittäminen. AC-webinaareihin osallistuminen pitäisi tehdä tutuksi kaikille opiskelijoille heti opiskelujen alkaessa, niin jatkossa niitä olisi helppo käyttää opetuksessa. Timonen antaa esimerkin opetusmenetelmistä AC-webinaareissa: AC-luokkatilan voi jakaa ryhmiin, eikä se ole luennointia vaan yhteisöllistä toimintaa. Opiskelijat osallistuvat puhumalla tai reaaliaikaisen chatin kautta. Äänetkin voi jakaa, pienryhmissä keskustellaan ensin vain keskenään, ja lopuksi yksi ryhmän jäsen kertoo ryhmän pohdinnan tulokset kaikille osallistujille. (Tätä käytännettä Timonen kertoo mallintaneensa opetusteknologiaoppaassa.)

Lähiopetuksen sijaan Timonen olisi valmis toteuttamaan kokonaisen päivän mittaisen webinaarin. Sen pitää olla riittävästi tauotettu, jotta siihen jaksetaan aktiivisesti osallistua. Tämä erilainen toteutusympäristö (verkko-), on ollut jo vuosia mahdollista, mutta sitä ei juurikaan ole käytetty hyväksi, vaikka Timonen kertoo esittäneensä mahdollisuutta ja luvannut on tukea toteutuksessa.

Konkreettisen opetusteknologian käyttönsä Timonen kuvailee määräytyvän sen mukaan, minkälaisia oppimistuloksia halutaan saavuttaa. Hän miettii tapauskohtaisesti, mitkä välineet sopivat aiheeseen ja ohjaa sitten opiskelijoita käyttämään niitä itse. Timonen pitää vertaisoppimistukea tärkeänä ja kannustaa oppimaan ryhmissä, joissa peilataan osaamista muun ryhmän jäsenien kesken. Osa tehtävistä suoritetaan yksilötöinä, mutta ne viedään ryhmiin, joissa jatketaan yhdessä työn tulosten tarkastelua. Tämä tukee Humakin valmennuspeda-

gogista ajattelua. Ryhmätyöskentely toimii Timosen mielestä yhtenä osana oppimisprosessia, mutta myös läsnäoloa yhteisissä webinaareissa tai muissa ryhmätöiden purkutilaisuuksissa edellytetään.

Timonen antaa case-esimerkin. Opiskelijat oppivat käyttämään (esim. GoogleD-riven) kyselytyökalua niin, että aiheeseen perehdyttämisen jälkeen kukin pienryhmästä (5-6 opiskelijaa) tekee oman kyselyn, joihin muut ryhmän jäsenet vastaavat. Näin käytännön harjoittelu tekee työkalut opiskelijoille tutuiksi.

Timonen kertoo tosin huomanneensa, että opiskelijat ovat olleet yllättyneitä verkko-oppimisen pienryhmätyöskentelytavasta, vertaisoppimisen määrästä ja webinaarissa läsnäolon vaatimuksesta. Uutta pedagogista lähestymistapaa pitäisi siis enemmän tuoda opiskelijoille tiedoksi, jottei juututa kirjekurssimaiseen tapaan suorittaa opintojaksoja kukin omalla tahollaan.

Timonen kertoo, että TKI-Ilkassa on jo vuoden ollut tallennusluokka, *Lavastamo*, jossa on uusi laitteisto laadukkaaseen kuvaamiseen ja äänentoistoon. Tallennettavia esityksiä voi samanaikaisesti editoida, tuoda kuvattavan toiminnan väliin tietokoneelta PowerPoint-esityksen tai muuta sisältöä. Tallenne menee ensin atk-henkilölle, joka tietää tiedoston hrl-osoitteen ja tallennetta jakaakseen pitää osoite pyytää sieltä. Tämä tekee käytön joustamattomaksi. Tallenteen kuvauksen yhteydessä tapahtuvaan samanaikaiseen editointiin pitäisi jonkun olla perehtynyt ja siihen ei oppilaitoksesta tällä hetkellä löydy tukihenkilöä. Joten studioluokan suhteen ollaan vielä ylimenovaiheessa ja teknologian vieraudesta johtuen luokkaa ei juurikaan vielä Timosen mukaan ole rohjettu käyttää.

Timonen itse pitää webinaareja parempana välineenä. AC-tekniikka mahdollistaa vuorovaikutuksen, mikä on merkittävä ero pedagogisessa lähestymistavassa. Haluttaessa käyttää videoiden streamausta (reaaliaikainen kuvaus ja jakaminen, livelähetys), hän suosittelee käyttämään Bambuseria tai muuta reaaliaikaista lähetyspalvelua. Opiskelijat ovat streamausta jo kokeilleet ja toisena esimerkkinä uudemman välineen käyttöönotosta, Timonen kertoo, että opiskelijoita on opetettu osallistumaan työelämän chateihin (esim. Pelastakaa Lapset-sivuston tai Nuortenelämä.fi - palvelun) verkon kautta. (Moodlen chatin Timonen on poistanut omista opintojaksoistaan, hän käyttää webinaareissa reaaliaikaista chatia.)

Älypuhelimien käyttöönottamiskysymyksestä Timonen toteaa kirjoittaneensa vastaukseksi: Pakko! Tämä perustuu siihen, että nuorille (tulevalle opiskelija-ainekselle) älypuhelimien tai muun mobiililaitteen käyttö on niin itsestään selvää. Toteutuksessa on toistaiseksi se ongelma, ettei Humakillakaan ole tarjota kaikille mobiililaitetta, joissa olisi valmiina tarvittavat applikaatiot, eli sovellukset. Tarkoitus ei ole niinkään, että käytettäisiin omia puhelimia (mm. koska sovellukset vievät paljon muistikapasiteettia), vaan oppilaitoksella tulisi olla jakaa laitteita opiskelijoiden ja lehtoreiden käyttöön. Näitä laitehankintoja ei ainakaan toistaiseksi ole tehty. Timonen on kuitenkin varma siitä, että älypuhelin tulee ajan myötä osaksi opiskelua.

Mielestään käyttökelpoisista välineistä Timonen mainitsee *GoogleDriven*, jossa on toimivat ominaisuudet yhteiskirjoittamiseen. *GoogleDriven*(drive.google.com), *AC-webinaarien* (tai vastaavan reaaliaikaisen oppimisalusten) tehokkaamman käytön oppilaitoksessa ja *Bambuserin* lisäksi Timonen pitää hyvinä välineinä julkaisujen jakopalvelu *Issuu.comia*, ja diojen jakopalvelu *SlideSharea*. Lisäksi hän kehuu *Webropolia* (verkkopohjainen kysely- ja tiedonkeruusovellus) hyväksi alustaksi, joka soveltuu myös verkkotenttien toteuttamiseen.

Timonen muistuttaa, että Humakin tietohallinnon wiki-sivuilta löytyvät kaikki atk-tukeen liittyvät tukiosoitteet. Vuoden 2014 marraskuussa on otettu käyttöön HumakWiki, mistä löytyy monipuolisesti vastauksia erilaisiin tietotekniikkaa koskeviin kysymyksiin. Sinne tietohallinto on kerännyt konkreettisia ohjeita, vinkkejä ja kokemuksia tv:n käytöstä. Wikistä löytyvät vastaukset niin verkkotunnuksia koskeviin kysymyksiin kuin tallenteita koulutus- webinaareista. Henkilöstöltä tulevat tietotekniikkaa koskevat kysymykset käsitellään ensisijaisesti oppilaitoksen sisällä, joten ne myös saadaan käsiteltyä suhteellisen nopeasti. Timosen näkemyksen mukaan järjestelmä toimii hyvin ja hän kehottaa henkilökuntaa käyttämään sitä hyväkseen. Ainoa puute, jonka Timonen myöntää Humakin tukirakenteessa on se, että oppilaitoksessa ei ole *verkkopedagogista* tukihenkilöä. Toistaiseksi opetusteknologian ja valmennuspedagogiikan soveltaminen on lehtoreista itsestään kiinni.

Kyselytutkimuksen avoimissa vastauksissa esille tullut toteamus, ettei vastaaja ole saanut perehdytystä HumakPron käyttöön, Timonen toteaa, että Humakpron

uudistuksiin on tullut hyvät ohjeistukset perustoimintojen käyttöön, mutta monipuoliseen oppilashallintokäyttöön ei ole koulutettu. (Timonen itse käyttää Humakin alustoista lähinnä Moodlea.) Tässä yhteydessä hän toteaa, että vertaisoppimista se oppiminen lehtoreidenkin kohdalla useimmin käytännössä on. Joku kyselyn vastaajista ehdotti nk. verkko-opetuspankkia ja sitä Timonen pitää hyvänä ideana ja ihan mahdollisena toteuttaa. Webinaaritallenteita on tehty (esim. Moodle-koulutuksesta), ja Timonen ihmettelee, mistä itsenäisen tallenteiden katsomisen kynnys johtuu. Lehtorit, jotka eivät ole päässeet osallistumaan koulutuksiin, voisivat ensin käydä tallenteen läpi ja sen pohjalta heränneistä kysymyksistä voisi järjestää uutta, eri perspektiiveistä laajennettua koulutusta.

Timosen mielestä se, että Distanssi hanke johtaisi MOOCien toteuttamiseen, olisi juuri sellaista edistystä, jota verkko-opiskeluun kaivataan. Vaikka MOOC-kursseissa on lähinnä kysymys opetuksen sisällöistä ja pedagogiikasta, se liittyy myös opetusteknologiaan, ollen olennainen osa avoimia oppimisympäristöjä, johon Humakin hankkeessa tähdätään. Humak on ensimmäisiä humanistisen ja dialogisen MOOCin kehitystyöhön osallistuvia oppilaitoksia Suomessa, joten tällä on merkitystä myös oppilaitoksen imagolle ja näkyvyydelle. Useissa nykyisissä MOOCeissa ei huomioida dialogisuutta ja yhteisöllisyyttä, tulevaisuudessa MOOCeissa haetaan webinaarien kaltaista toteutusta. Timosen mielestä olennaista olisi, että kurssilaiset voisivat osallistua myös äänellään kurssin kulkuun. Opiskelijan äänien kuuleminen edustaa hänelle henkilökohtaisempaa tutustumista opiskelijoihin. Sama webinaari voidaan järjestää useampia kertoja, jotta kaikki pääsevät osallistumaan siihen reaaliajassa, eivätkä ryhmäkoot kasva liikaa.

MOOCien ansaintalogiikkaa vielä selvitetään ja sitä mihin MOOCit asettuvat maksuttoman opiskelun Suomessa. Timonen uskoo sen soveltuvan parhaiten täydennyskoulutukseen verkossa, missä ammattilaiset, alan opiskelijat ja ”mattimeikäiset” kohtaisivat ja missä oppimista näin kehitettäisiin yhdessä.

Timosen aloittaessa työskentelyn Humakissa 2009 hänen yhtenä tehtävänä oli kahden vuoden ajan kehittää lehtoreiden sosiaalisen median osaamista. Silloin tämä käytännön vertaistukena toimiminen sisältyi Timosen työaikaan. Hän toivoo, että tulevaisuudessa jälleen tehdään (esim. Moodlen käytön) teknisessä tukemisessa käytetty aika näkyväksi ja se lasketaan vuositunteihin.

4.5 Johtopäätökset haastatteluista

Haastattelut tukevat kyselytutkimuksen tuloksia.

- Vaikka haastateltavien lähtökohdat ovat hyvinkin *erilaiset*, kaikki kokevat olevansa *innovaattoreita*. He katsovat eteenpäin ja ovat vastaanottavaisia uusille välineille.
- Eniten käytännön opetustyötä tällä hetkellä tekevä lehtori myöntää avoimesti, että kokee tietotekniikan maailman *pirstaleiseksi* ja kaipaisi konkreettisempaa *tukea*, toiminnallisuutta välineiden käyttöönottoa ja käyttöä tukemaan.
- Kaikki haastatellut lehtorit ovat toisaalta tottuneet toimimaan enimmäkseen verkossa.
- *Koulutuksen* ja perehdytyksen puute tunnustetaan.
- Paineita luovat *liika informaatio* ja ylenpalttinen *välineiden määrä*.
- Se aiheuttaa luonnollisesti *epävarmuutta* ja *arkuutta* ottaa välineitä käyttöön.
- *Ajan puute* on olennainen ongelma. Välineisiin perehdyttäminen ja niiden käyttöön motivoiminen vaatii aidosti aikaa.
- Koulutukseen ja tukeen käytetyn ajan pitäisi kuulua laskennalliseen työaikaan.

Haastatteluissa ilmenee viitteitä informaation katkoksista. Viittomakielen lehtori ei ole tietoinen uudesta studioluokasta, vaikka koulutusohjelmassa tehdään paljon videoita. Nuori koulutuspäällikkö toteaa, ettei hänen tiedossaan ole kokemuksia muiden oppilaitosten tietotekniikan käytöstä. Toisaalta opetusteknologiahankkeen parissa työskennellyt lehtori kertoo, ettei Humakin omia tallenteita ja verkon palveluita käytetä hyväksi.

5. LOPUKSI

5.1 Produkti

Opinnäytetyöni produkti on tallennettu PowerPoint-esitys Humakin opetushenkilökunnalle tehdyn kyselytutkimuksen tuloksista. Tallennamme tutkimustulosten esittelytilaisuuteni Humakin wikiin (wiki.humak.fi), missä se on oppilaitoksen lehtorikunnan käytettävissä. Ehdotan, että se käydään ensin läpi pienemmissä ryhmissä (esim. yksikkötasolla) ja aiheesta viritetään keskustelua. Kun henkilöstö on siihen tahoillaan tutustunut, päämääränä olisi koko Humakin yhteinen aivoriihitilaisuus. Aiheesta voisi järjestää yhteinen AC-videopalaveri tai fyysinen tapaaminen yksiköiden edustajien kesken, jossa syntyneisiin kysymyksiin pyritään löytämään vastauksia.

Ehdotukseni palaverin teemaksi on *Miten kuroa teknologiakuiluja umpeen?* Tutkimukseni perusteella kuiluja verkko-osaamisessa on henkilöstön kesken ja toisaalta lehtoreiden kertomusten mukaan opiskelijoidenkin kesken. Lisäksi voitaneen olettaa, että opiskelijoilla ja opetushenkilökunnalla on osittain eri välineet päivittäisessä käytössään.

Tekemäni kartoitus voi toimia pohjana uusille opinnäytetöille, joiden aiheista yksi voisi olla tämän prosessin vieminen loppuun aivoriihityöskentelyä menetelmänä käyttäen. Toteutuksessa voisi myös testata työssäni mainittuja välineitä.

5.2 Omia havaintoja ja kokemuksia

Lähteissäni, kyselyvastauksissa ja haastatteluissa mainitaan opiskelijalähtöisyys. Opinnäytetyöni perustuu opetushenkilökunnan kokemuksista tehtyyn tutkimukseen, mutta lisään tähän ainakin yhden opiskelijanäkökulman hiljaisella tiedollani. Olen suorittanut suurimman osan opiskelustani verkko-opintojaksoina. Se on ollut kirjekurssimaista, kuten Päivi Timonen asiaa kuvaa (Timonen 2014). Vuorovaikutusta suorittamiseen ei voi sanoa kuuluneen. Joihinkin opintojaksoihin sisällytetty nk. keskustelu Moodlessa on ollut väkinäistä, aitoa keskustelua ei ole syntynyt, vaan ne ovat olleet irrallista (pakollista) kommentointia. Verkkokurssien kirjavasta tasosta ja tuen puutteesta sen sijaan on opiskelijoiden keskuudessa puhuttu sitäkin enemmän. Verkko-opiskeluun on kaivattu lisää vuorovaikutteisuutta. Eristäytynyt yksilösuorittaminen on kokemukseni mukaan heikentänyt opiskelun motivaatiota.

En ollut vuosina 2011 ja 2012 aloittaneista eri-ikäisistä monimuoto-opiskelijoista ainoa, jonka opiskelua puutteelliset tietotekniset taidot ovat haitanneet. (Olen

käynyt perusasioiden kertaamiseksi oppilaitoksen ulkopuolisia maksullisia kursseja.) Opintojaksoihin kuuluvat tietotekniikan käyttöön ohjeistavat osiot on käyty nopeasti ja pintapuolisesti läpi. Näiden lisäksi ei ainakaan Kauniaisissa vuosina 2011- 2012 järjestetty aikuisopiskelijoille muuta tietotekniikan opetusta, vaikka aiheesta keskusteltiin ja puute tuotiin julki. Opiskelijoiden *verkko-opetuspankki* olisi voinut olla monelle avuksi. Ihmettelen minne hautautui ihan hyvä ajatus verkkotutoreista, joiden tarpeellisuudesta vuonna 2013 keskusteltiin oppilaitoksen ja HUMAKOn kesken.

Ylipäänsä tekniikan käyttö opetuksessa on ollut pikemminkin opetusta hidastavaa. Teknisten ongelmien ratkomiseen mennyt aika on pois muutenkin suhteellisen vähäisistä kontaktiopetustunneista. Se on varmasti vaikuttanut kaikkien asianomaisten suhtautumiseen tekniikkaan. Osaltaan se kuitenkin muistuttaa henkilöstön tietoteknisen perehdytyksen tärkeydestä. Näen positiivisena kehityksenä sen, että tietotekniikkaan aletaan suhtautua lähtökohtaisesti niin, että se on olennainen osa opetusta, ja koulutukseen ja käytön sujuvuuteen panostetaan. Välineiden sujuvan käytön saavuttamiseksi vain on ensin uhrattava sille kuuluva aika, ja ymmärrän hyvin lehtoreiden toiveet käytännön harjoittelusta.

Osallistuin kevään 2014 aikana Humakin verkossa AdobeConnect-tekniikalla (AC) toteutettuihin koulutuksiin, eli webinaareihin. (Webinaariin on todella helppo osallistua, sen voi tehdä verkkoyhteyden päästä mistä vaan.) Niiden aiheita olivat *Miten teen innostavan verkko-opintojakson-Moodle vinkkejä*, *Prezi*, *Bambuser* ja *AC:n jouheva käyttö opetuksessa* (wiki.humak.fi). Niissä opastettiin lehtoreita käyttämään AC-webinaareja opetuksessa. Niiden pääkouluttajan ominaisuudessa Päivi Timonen havainnollisti AC:n toimintoja (mm. työkaluosaamista) ja mitä välineen käyttö mahdollistaa. Webinaarin etuja ovat mahdollisuus osallistua tilaisuuteen reaaliaikaisen chatin lisäksi äänellä ja opiskelijat voidaan esim. jakaa pienryhmiin työskentelemään (Timonen 2014).

Eräs lehtori kertoi webinaarissa *Miten teen innostavan Moodle-kurssin*, että hän käyttää opintojaksojensa elävöittämiseen videoita ja pitää yllä keskustelua opiskelijoiden kanssa viikottaisen chatin avulla (humak.wiki.fi). Tätä toteutustapaa olen kuullut myös opiskelijoiden kehuvan. Moodlen chatit tosin voivatkin hiljalleen jäädä pois käytöstä (Timonen 2014), mutta ehkä tilalle tulevat säännölliset webinaarit, kun lehtoreiden osaamista edistetään.

. 5.3 Johtopäätöksiä

Nähtäväksi jää, tullaanko lähiopetusta korvaamaan webinaareilla. Kyselyn mukaan lehtorit pääsääntöisesti suhtautuvat kriittisesti kontaktiopetuksen siirtämiseen verkkoon, mutta ehkä asenteet muuttuvat, kun lehtorit tutustuvat paremmin välineeseen. Toisaalta webinaarit voivat vastata muihin tarpeisiin, kuten henkilöstön koulutustilaisuuksiin. Kyselyn tulokset eivät viittaa siihen, että Humakin opetushenkilökunnalla olisi negatiivista asennetta tietotekniikkaa kohtaan. Vaikuttaa siltä, että kyse on taitojen, koulutuksen ja tuen puutteesta. Verkko-osaamisen tasoissa vaikuttaisi olevan suuriakin eroja lehtoreiden välillä, joten on vaikea sanoa, mistä vyyhteä pitäisi lähteä purkamaan. Humakin Wiki voisi edustaa kyselyssä ehdotettua verkko-opetuspankkia toistaiseksi ja siihen tulisi nyt henkilöstöä kannustaa tutustumaan. Wiki on vasta äskettäin otettu käyttöön, mutta sen sisältö on osittain ollut tähänkin asti henkilöstön saatavilla verkossa, mutta tieto tästä ei ilmeisesti ole saavuttanut kaikkia lehtoreita. Printtiversiona ilmestyvä opetusteknologiaopas varmaankin selkeyttää tilannetta.

Juha Makkonen puki sanoiksi yhden olennaisen kysymyksen, miten opetushenkilökuntaa saisi innostettua välineiden käyttöönottoon? (Makkonen 2014). Aina-kin yksi ilmiselvä syy kiinnostuksen tai innostuksen puutteeseen on ajan puute. Työelämän rakenteellisiin muutoksiin ja vaatimuksiin kuuluu mielestäni myös työhyvinvoinnista huolehtiminen. Jatkuvan muutoksen ja kehityksen vauhdissa pysymisen tunne olisi tärkeä. *Itsensä kehittäminen auttaa työssä jaksamista*, kuten Outi Ahonen muistutti, ja ihmisen pitäisi saada aikaa myös palautua työsäähän (Ahonen 2014).

Oppimisprosessin pirstaloitumisella (Kalliala & Toikkanen 2012, 12) ymmärrän tarkoitettavan erilaisten ohjelmistojen, sovellusten ja välineiden liiallista määrää ja tämä paljous tekee kokonaiskuvasta sekavan. Voisi olla perusteltua jatkaa opetusteknologiahanketta valitsemalla hyväksi todettuja, vuorovaikusta lisääviä välineitä ja kouluttaa henkilöstö niiden käyttöön. Liikkeelle tulisi ilmeisesti lähteä perusasioista (kuten tekniset ongelmat tai ongelmat tiettyjen ohjelmistojen kanssa), henkilökunnan toiveita kuunnellen ja työajan rajallisuus huomioon ottaen. Koulutus on todennäköisesti paras lääke epävarmuuteen ja arkuuteen käyttää tietotekniikkaa. Jos vertaistukena halutaan opettajien kesken järjestää

kyselyssä mainittuja *matalan kynnyksen säännöllisiä treenejä*, jonkun pitäisi ottaa päävastuu näistä, jotta sellaiset myös toteutuvat.

Uudet sovellukset ovat yksinkertaisia käyttää, mutta aikuiselle uuden oppiminen saattaa merkitä vanhan poisoppimista, ja aikaa säästyy, jos joku reaaliajassa neuvoa, mistä oikea näppäin kulloinkin löytyy. Työyhteisössä ei yksinkertaisesti ole aikaa tai mahdollisuutta lasten tapaan oppia asioita yrityksen ja onnistumisen kautta. Lähes kaiken vapaa-aikansa tietokoneen ääressä viettävä lukiolaispoikanikaan ei yleensä osaa vastata yksinkertaisiin tietoteknisiin kysymyksiini. Sama käyttöjärjestelmä, mutta täysin eri välineet käytössä? Pitäisikö tästä päätellä, ettei tietotekniikan käytössä mitään tule pitää itsestään selvänä?

On todettava, että kartoitukseni on herättänyt enemmän kysymyksiä kuin vastauksia. Alkuperäiseen opinnäytetyösuunnitelmaani kuului benchmarking-menettelyn käyttö mutta sitä en valitettavasti ehtinyt oman työni puitteissa toteuttaa. Muiden oppilaitosten kokemuksia kannattaisi kuitenkin hyödyntää, mikäli aiheesta tehdään vielä lisää opinnäytetöitä. Lisäksi olisi syytä tutkia opiskelijoiden suhdetta tieto- ja viestintäteknologiaan. Heitä kiinnostavia välineitä, joita tässä työssä ei ole mainittu, on varmasti paljon, kuten esimerkiksi pelien käyttäminen opetuksessa.

LÄHTEET

Hiidenmaa, Pirjo 2013. Jos vastaus on mooc, mikä on kysymys? H:gin yliopisto. Raportti

Hiidenmaa, Pirjo 2014. Helsingin yliopiston verkko-opetus. 10 vuotta virtuaaliyliopistostrategian jälkeen. HY: Koulutus ja kehittämiskeskus Palmenia. Raportti

Huttula, Tapio 2012. Humakin uusi strategia .PowerPoint-esitys. Humak

Huttula, Tapio 2014. Puhe Kuopion kampuksen syyslukukauden avajaisissa 2014. viitattu 15.10.2014. humak.fi

Hummelholm, Hanne 2012. Opetusteknologian uudet tuulet .HAMK. Opinnäyte-työ Viitattu 14.6.2014

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43467/Hummelholm_Heli.pdf?sequence=1 .

Isokangas, Antti & Vassinen, Riku 2011. Digitaalinen jalanjälki. Hki: Talentum

Juusenaho, Riitta & Kurela, Johanna (toim.) 2013. Onko välineellä väliä./ Parantaako teknologia oppimista Tampere: Juvenes Print Tampereen Yliopistopaino Oy

Viitattu 16.6.2014.

http://www.tampere.fi/material/attachments/o/6KMTCClrt/Onko_valineella_valia._verkkojulkaisu.pdf .

Kalliala, Eija & Toikkanen, Tarmo 2012. Sosiaalinen media opetuksessa. Finn Lectura

Kankaanranta, Marja (toim.) 2011. Opetusteknologia koulun arjessa. Jyväskylä. JKL:n yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos

Viitattu 27.6.2014. http://ktl.jyu.fi/img/ptal/19717/D094_netti.pdf

Kurhila, Jaakko 2013. MOOCit eli massiiviset avoimet verkkokurssit - toiveita ja pelkoja. Viitattu 30.7.2014. http://www.oph.fi/download/153399_Kurhila.pdf

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät. Hki: WSOYpro Oy

Ruokanen, Tapani 2014. Jälkiruokanen, Suomen Kuvalehti (98) 19/2014, 18.

Toivanen, Pasi 2013, Opetusteknologian kehittämishanke 2013-2014, Hanke-suunnitelma.Humak

Toivanen, Pasi 2014. HP-viesti 18.11.2014

wiki.humak.fi, viitattu 11.11.2014 <https://wiki.humak.fi/>